moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1974
2
kovas
balandis

TURINYS

A. Tyruolis	Lietuvės motinos verpėjos mokykla	2
A. Janačienė	Moteris Bažnyčioje	4
J. Vaičiūnaitė	Pilki kvartalai; Vakaras; Dzūkiškas sekmadienis (eil.)	6
S. Vilkauja	Tik tiek tepesiėmiau	7
Z. Tenisonaitė	Pavasario gėlių puokštė	8
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	12
J. Vaičiūnaitė	Žiema (eil.)	13
L. B. Kurpienė	Nuotykiai lietuvybę puoselėjant	14
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Trys B. Pūkelevičiūtės knygelės vaikams	16
• Šeima ir auklėjimas	J. Valiūnas — Kad mūsų jaunimas "nepabėgtų" nuo mūsų	17
	A. Saudargienė — Didžiausia mokykla pasaulyje	18
	Pr. Alšėnas — Palaimintas juokas	19
	Č. Butkys — Mūsų šeimininkė	20
	V. Valaitienė — M. Žukauskaitę prisiminus	21
	K. Čampienė — Laiškas motinai	22
• Moterys pasaulyje		22
• Organizacinė veikla		23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

B. Buračas	Močiutė	3
A. Balna	Verpėja	4
S. Lazauskas	Senasis Vilnius	5
D. Tarabildienė	Natiurmortas	6
A. Kvedarauskienė	Pavasaris	8
A. Klisevičienė	Mergaitė	10
D. Mažeikytė	Kalnų širdis	11
M. B.Stankūnienė	Dviese	12
O. Bakanauskienė	Lėlės — kupiškėnų vestuvės	14, 15
A. Sluckaitė	Iliustracija	20
A. Vytėnas	Motina su vaikais	22

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1974 m. Nr. 2 (98)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M 6 H 1 A 8, Canada

Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1974 m. Nr. 2 (98) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1974 Nr. 2 (98)

VISUS "MOTERS" BENDRADARBIUS IR SKAITYTOJUS SU ŠV. VELYKOMIS SVEIKINA

Leidėjos, redakcija ir administracija

LIETUVĖS MOTINOS VERPĖJOS MOKYKLA

A. TYRUOLIS

Spaudos atgavimo 70-tąsias metines minint

Antrojoj devyniolikotojo amžiaus pusėj Lietuvoj įvyko pasaulio istorijoj negirdėtas dalykas: okupantas rusas uždraudė lietuvišką spaudą. Kodėl? Pirmiausia, be abejo, keršydamas už 1863 metų sukilimą, o, antra, greičiausia vis dar negalėjo užmiršti anų, dar didžiojo Algirdo žodžių prie Maskvos vartų: "Visa Rusija turi priklausyti Lietuvai". Dabar — Lietuva "su dūšia ir kūnu" priklausys Rusijai. Kad lietuvių tautą greičiau asimiliuotų, liepė lietuviškus žodžius, lig tol rašytus lotyniškom raidėm, rašyti rusiško raidyno rašmenimis, kuriuos žmonės pavadino "graždanka" ("pilietinis raštas", Petro Didžiojo suprastinta kirilica, arba bažnytiniai slavų rašmenys).

Iš tiesų, Algirdo žodžiai "atsirūgo", nes vienas iš anų okupacinių didžiūnų pasakęs: "Ko nepadarėm kardu, padarysim kirvuku" (tai yra su "graždankos" rašmenimis, kurie savo kampuotumu primena kirvukus). Na, ir kapojo, net iš didžiojo Lietuvos patrioto dr. Vinco Kudirkos antkapio iškirsdami žodžius "Lietuva, tėvyne mūsų" (net ir dabar Lietuvoj šis tautos himnas uždraustas, nors carinės piktadarybės ir koneveikiamos).

Poetas Antanas Baranauskas, garsiojo "Anykščių šilelio" autorius, savo "kelionėj į Peterburgą" anais laikais rašė:

Anei rašto, anei druko
Mums turėt neduoda
Tegul, sako, bus Lietuva
Ir tamsi ir juoda.

Bet poetas nenusimena, jis pasitiki dangiškąja Apvaizda, esančia augščiau už pasaulio valdovų trumpalaikes išmones ir priemones:

Kad tu, gude, nesulauktum —
Ne taip, kaip tu nori,
Bus, kaip Dievas duos, ne tavo
Priesakai nedori.

Ar būtų galėjęs Baranauskas rašyti kitaip ir vėliau, kai tapęs Žemaičių vyskupo pagalbininku, rusų valdovus prašė grąžinti lietuviams jų spaudą ir gavo tokį atsakymą: "Nereikia mums nei jūsų meilės, nei jūsų pačių. Praeis kuris laikas, prasilies Lietuvoje daug ašarų ir kraujo, o Lietuva pasiliks rusiška ir stačiatikiška". Tai štai ir išlindo yla iš maišo: Lietuva pasiliks rusiška ir stačiatikiška." O Baranauskas: "Kad tu, gude, nesulauktum," o Maironis: "O vienok Lietuva juk atbus gi kada"...

Lietuvių tautos klaidžiojimas tokiuose kultūros patamsiuose truko ištisą 40 metų, iki 1904 metų gegužės 7 dienos. Lietuvių tauta per tą laiką instinktyviai spirte spyrėsi prieš tą jai svetimą raštą, aiškiai nujausdama ir žinodama, kad priešas nori sunaikinti jos tautinį ir religinį turtą, ir tai jau reiškia jos pražūtį.

Nuo anos džiugios savosios spaudos atgavimo dienos šįmet sueina 70 metų. Kokį didį šuolį tauta padarė savo raštijos ir kultūros baruose! O reikėjo laikrodį sukti pirmyn visu šimtu metų, kaip sakė prof. K. Pakštas.

Kai pažvelgiam atgal, matom, kad iš tamsos iškyla dvi tokios nuostabios, ypatingos ir mums mielos ir brangios figūros — tai lietuvė motina mokytoja prie ratelio ir knygnešys su slaptai gabenamų knygų ryšuliu. Jas mes geriausiai pažįstam iš Petro Rimšos kūrinio "Lietuvos mokykla 1864-1904" ir iš Juozo Zikaro skulptūros "Knygnešys".

Motina, prie ratelio, mokanti skaityti vaiką — jokioj kitoj Europos ir pasaulio tautoj nematytas, negirdėtas vaizdas, o žodžio "knygnešys" nerasi eiliniam žodyne, o jeigu kartais ir rasi — jam paaiškinti reiks visą istoriją nupasakoti, nes tai nėra "kontrabandininkas". Lietuviai gali amžinai didžiuotis tom dviem sąvokom — jos rodo jų atsparumą kovoj už savo tautinį ir kultūrinį išlikimą. Su motina mokytoja prie ratelio artimai susijęs knygnešys, slaptai iš Prūsų gabenęs į Lietuvą ten spausdinamą lietuvišką knygą. Bet ta motinos mokykla dar tebelaukia atitinkamo įvertinimo ir literatūros kūriniuose.

Motinos verpėjos ir mokytojos kūrinys dailininko vizijoj susikristalizavo tuoj po spaudos atgavimo, veikalo idėjai išryškėjus kad ir netolimos dar praeities šviesoj. Atrodo, kad šis vaizdas kyla iš gilesnių tautos gelmių, negu, sakysim, motina kančioj suspaustu kumščiu, lyg grasinanti priešui. Tai jau nėra visai lietuvės motinos žymė, motinos, kuri laimi herojiška meile; kantrumu ir pasiaukojimu. Tą pat liudija ir lietuvių dainos.

Štai ką pasakoja pats motinos verpėjos ir mokytojos autorius Petras Rimša (1881-1961): "Šiuo kūriniu norėjau išreikšti dėkingumą ir savo mamai, visus vaikus išmokiusiai prie ratelio lietuviškai skaityti, ir visoms moterims, turėjusioms valios ir energijos joms prieinamu būdu kovoti su cariniais suvaržymais. 1892 metų balandžio 3 dienos potvarkiu vadinamojo Šiaurės vakarų krašto, (toks bebuvo likęs Lietuvos pavadinimas!) gubernijose buvo įvestos 300 rublių arba 3 mėnesių bausmės už slaptą mokymą. Kūrinio siužetas nesudėtingas. Moteriškė verpia, o šalia jos ant žemos trinkelės sėdi kokių aštuonerių metų berniukas su knyga ant kelių. Tai motina ir jos sūnelis. Kompozicija vaizduoja momentą, kai ji, sulaikiusi ratelį, galvą pakreipusi į vaiką, kairiąja

MOČIUTĖ NUOTR. B. BURAČO

ranka tebelaikydama siūlą, dešiniąja atskleistoje knygoje rodo, kaip skaityti. Lipdant šią skulptūrinę grupę man pozavo mama. Tuomet ji turėjo šešiasdešimt su viršum metų. Atsimenu, pasodindavau ją ant kėdės, padarytos dar mano tėvo. Ji apsivilkdavo drobiniais, kikliku, ilgu sijonu ir prijuoste, o galvą apsidengdavo skarele, surišta užpakalyje (mama po smakru, kaip merginos, labai retai skarelę terišdavo). Tuo tarpu berniukas sėdi apsivilkęs drobiniais marškinėliais, užleistais ant tokių pat kelnių, kaip tuo metu buvo įprasta; galvutė garbanota, akys prikaustytos prie knygos, kojos sulenktos per kelius, atremtos į žemę. Prie jo kairiosios stovi paversta motinos klumpė. Kompoziciją pavadinau "Lietuvos mokykla 1864-1904". (J. Rimantas. Petras Rimša pasakoja. Vilnius, 1964, p. 121).

Kaikas šį kūrinį vadina ir "Vargo mokykla", nors pats menininkas ir nėra labai linkęs tokiam pavadinimui pritarti. Šio kūrinio jis buvo padaręs dar du variantus — viename jų (1914 m.) motina kiek "pajauninta", o kitame (bene apie 1924 m.) matome reikšmingą detalę: į tą grupę įsijungęs ir šunelis kaip sargas nuo nelauktų "svečių", žandarų, kurie taip uoliai jieškodavo lietuviškos spaudos, kad dr. Vincas Kudirka savo satyrose turėjo geros progos iš to puikiai pasijuokti.

Prof. Mykolas Biržiška savo knygoj "Lietuvių tautos kelias" (I t.) sako, kad Petras Rimša savo kūriniu išreiškęs tą idėją, kurią jau 1822 m. Vilniaus universiteto studentas Simanas Daukantas puoselėjęs rašydamas savo veikalą "Darbai senųjų lietuvių", kur keliama Lietuvos didybė ir grožis. Tą knygą Daukantas kaip tik dedikavo lietuvei motinai, kad toji stiprintų savo vaikų dvasią kovoj už lietuvybės išlaikymą. Ogi ir pats Simanas Daukantas lietuvei motinai ir mergaitei pastatė gražų paminklą savo "Būde", apie jas taip atsiliepdamas: 'Moteriškosios po namus trūsėjo ir viežlybumą (garbingumą) namuose saugojo. Nesgi turėjo viežlybai elgties ir gyventi, jei iki šiai dienai tebėra jų kalboje drabužį gerbiant minavojamys žodžiai: žluginti, skalbti, velėti, trinkti, prausti, plauti, mazgoti, baltinti, šveisti ir anuoti. Nuo ko kiekvienas gali manyti, jog lietuvės senovėje gebėjo baltą drabužį dė-

vėti ir buvo viežlybos šeimininkės ir žmonos ir skaisčios mergaitės. Kas yra dar stebuklingesniu: rūstoje ir kruvinoje dienoje moteriškosios stojo į karę lygiai su vyriškaisiais kariauti."

Be abejo, ištisi amžiai skiria Daukanto aprašytąsias lietuves moteris nuo šių laikų kartos, bet pasiaukojimo ir net iškilaus heroizmo bruožas tebėra išlikęs lietuvėje iki pat šių dienų. Užtenka tik prisiminti partizaninio heroizmo atvejus, tautinį ištikimumą sibirinės tremties metais, nenumaldomą tėvynės meilės ir laisvės ilgesį pasirinktoj tremtyj.

Koks, rodos, kuklus ir paprastas tas lietuvės motinos ir verpėjos darbas, kokia varginga ta jos mokykla, bet kiek tame darbe iškilaus pasiaukojimo išlaikyti savo tautos kultūrą — melstis iš savo lietuviškos maldaknygės, išspausdintos krikščioniškojo Vakarų pasaulio rašmenimis, o ne prievarta primesta "graždanka", tuo keistu, atgrasančiu hibridu, ko nepateisins nė tariamasis noras apsaugoti nuo lenkiškosios įtakos. Prašvitus "Aušrai", patys lietuviai lengvai atsikratė tų paskutiniųjų lenkiškų raidyno likučių (ženklų sz, cz, w).

Iš tikrųjų lietuvė motina prie ratelio, kovojusi už lietuvišką žodį ir raidę, pasirodė galingesnė už anuos didžiūnus, žvanginančius kardais, kurie visi pateko į laužą, o lietuviškasis raštas per sekančius 70 metų suklestėjo taip, kad lietuvių literatūra stojo į vieną gretą su kitomis kultūringų Europos tautų literatūromis. Iš balanos liepsnelės įsikūrė didžiulis kūrybos laužas. Garbė tiems, kurie tą ugnį toliau kursto ir neduoda jai užgesti, net ir toli už tėvynės ribų: ir tiems, kurie lietuvišką raštą kuria, ir tiems, kurie jį brangina. Būtų didžiai gaila, jei mūsų jaunimas už tėvynės ribų nebejvertintų savo senelės brangiosios dovanos, už kurią knygnešiai ėjo į mirtį ir Sibiro tremtį.

☆
☆ ☆

A. BALNA VERPĖJA

MOTERIS BAŽNYČIOJE

DR. ALDONA ŠLEPETYTĖ - JANAČIENĖ

(PLKOS Tarybos suvažiavimo, įvykusio 1973 m. New Yorke, simpoziumo įžangos žodis).

Jei kalbėsime apie atsinaujinimo judėjimą, kuris iškilo Vatikano Antrojo suvažiavimo įtakoje, tai pastebėsime, kad jame moters klausimas, jos padėties iškėlimas, jos vaidmens išryškinimas Bažnyčioje ir jos pažiūros į ją, šiandien yra vis didėjančio dėmesio centre. Bažnyčia negali likti neatidi šiam judėjimui, nors ir yra balsų, kurie skelbia, kad moters vaidmens išryškinimas ir teisių pripažinimas nėra Bažnyčios vidaus, bet išorinio socialinio gyvenimo reikalas.

Labai reikšminga, kad Popiežius Jonas XXIII *Mater et Magistra* pabrėžė, kad moters vaidmens pasaulyje iškėlimas ir jos padėties pagerinimas yra vienas pagrindinių šių laikų požymių ir kad jos vaidmens Bažnyčioje nustatymo klausimas turi būti sprendžiamas. Šimtmečiais mito apsupta, katalikė moteris nori rasti jai priklausomą lygiateisę vietą Bažnyčioje.

Po Vatikano Antrojo Suvažiavimo paaiškėjo, kad jei Bažnyčios uždavinys yra skelbti Dievo žodį, perduoti Jo planus pasaulyje, tai ji turi padėti daugiau pastangų susirišti su šių laikų žmonėmis ir atnaujinti su jais dialogą, kuris buvo dalinai nutrūkęs. Pasaulis ir Bažnyčia keletą šimtmečių gyveno be tampresnio bendradarbiavimo. Pirmasis nepriklausomai išsivystė pradedant šešioliktu šimtmečiu, tuo tarpu kai antroji susikaupė, užsidarė savyje daugiausiai iš viduramžių krikščionybės paveldėtose institucijose ir galvosenoje.

Atnaujintas dialogas dabar reikalauja iš Bažnyčios didesnio šio meto padėties supratimo pasaulyje, kuris yra išaugęs už jos įtakos ribų ir kuris yra išsikovojęs kelių rūšių laisves: kultūrinę, religinę, politinę bei kitas. Šitaip buvo klausimas pastatytas Vatikano Antrojo Suvažiavimo metu ir Bažnyčios atstovai buvo kviečiami jį visu rimtumu nagrinėti, įsigilinti į šių laikų žmonių siekius, viltis ir sunkumus, su kuriais jie susiduria moderniame pasaulyje *(Gaudium et Spes, N 44)*. Taip pat jie buvo paraginti prieinamesne kalba aiškinti ir perduoti Bažnyčios istoriją, bendrai visą krikščioniškąjį palikimą, kad žmonija geriau suprastų dieviškąją prasmę ir siekius jų pačių istorijos raidoje.

Dabar liečiant moters klausimą galima pasakyti, kad pažanga jos atžvilgiu yra daroma Bažnyčioje, nors ji dar nedrąsiai reiškiasi jos centriniuose organuose. Po truputį imama susigyventi su mintimi, kad mo-

S. LAZAUSKAS

SENASIS
VILNIUS

teris yra pajėgi užimti svarbesnę vietą ir dirbti atsakingesnį darbą Bažnyčioje.

Reikia pabrėžti, kad Bažnyčioje visuomet buvo sunkumų paliesti ir suprasti moteriškas problemas. Senais laikais buvo ir tokių, kurie moterį laikė vien tik blogio ir pražūties šaltiniu ir jai buvo leista pasireikšti tik dviejose srityse: šeimoje ar vienuolyne. Teologijos pagrindai buvo padėti nevedusiųjų atsiskyrėlių ir ypač vienuolių, kurie dažniausiai neatsižvelgė į moterį. Tai mes vadiname tradiciniu moterų atskyrimu (aliénation). Ta pati Vakarų krikščioniška tradicija dar jautėsi devyniolikto šimtmečio vidurinio luomo visuomenėje.

Pagrindinė moters atskyrimo forma Vakarų civilizacijoje yra moters įrėminimas vien tik motiniškose pareigose. Tai atrodo taip natūralu, kad jei kas pasisakytų prieš, būtų lygu didžiausiam piktžodžiavimui. Turime suprasti, jog tai nereiškia, kad tuo motinystė yra nuvertinama ir palyginama su grynai biologinėmis funkcijomis. Suteikti kūdikiui gyvybę ir jį išauginti visuomet liks venas iš didžiausių žmonijos veiksmų: įvykis per kurį bendradarbiavimas su Dievu yra pats reikšmingiausias ir pakiliausias ir kuris moteriai visuomet suteiks garbės aureolę. Problema ne tame. Ji tampa problema, kai bandoma moters asmenybę suvaržyti, uždaryti tik tose pareigose, nesuteikiant jai kitų teisių, kuriomis vyras visuomet naudojasi. Žinoma, visuomeniniame gyvenime moterys, bendrai paėmus, jau žymiai pažengė, bet dar vis yra nemaža atsitikimų, kad nežiūrint moteriai pripažintų lygių teisių, jai pasiekus augštesnio laipsnio išsilavinimą, šis teisių pripažinimas tarnybos pakėlime, dažnai telieka teorijoje.

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija, ypač per paskutinius dvidešimt metų, yra šiais klausimais labai susirūpinusi. Neatmesti ir vengti motinystės, neperimti ir konkuruoti su vyrais yra katalikių moterų pageidavimas. Bet dabar vis daugiau pabrėžiama moters asmenybė ir jos originalios savybės, kurios galėtų daug efektingiau būti panaudotos visuomenėje. Savo stiliumi, savo originalumu, savo sėkmingu visokeriopu įnašu, ji galėtų duoti pasauliui ir naujų vertybių.

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija (WUCWO) turi oficialų statusą prie Šv. Sosto: Valstybės Sekretoriate, Pasauliečių Taryboje, Teisės ir Taikos Komisijoje, Krikščionių Vienybės Sekretoriate.

Neseniai Popiežius Paulius VI įsteigė tarptautinę Komisiją "Moteris Bažnyčioje ir visuomenėje". Iš WUCWO pusės į šią Ad-Hoc Komisiją įeina Unijos pirmininkė P. Bellosillo.

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos rėmuose "Moteris Bažnyčioje" Komisija veikia jau daugelį metų.

1969 m. Paryžiuje įvyko tarptautinis kolokvijumas, tema "Moteris Bažnyčioje ir kanono teisė", kuris buvo skirtas katalikių moterų organizacijų vadovėms ir ekspertėms. Pats kolokvijumas minima tema buvo suruoštas Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos kongreso Romoje 1967 metais pageidavimu. Tas kongresas savo rezoliucijose tarp eilės kitų klausimų pabrėžė būtinybę tiksliai nusakyti moters vietą Bažnyčioje, prašant pakeitimų tuose Kanono teisės paragrafuose, kurie tiesioginiai liečia moterį.

Išeinant iš WUCWO kongreso bei minimo kolokvijumo pageidavimų, WUCWO Tarptautiniam Biurui buvo pavesta visu šiuo klausimu paruošti ir įteikti Vatikanui memorandumą.

Tai buvo atlikta, ir visų šių pastangų išvadoje matomi rezultatai — įkurta Vatikane Komisija "Moteris Bažnyčioje ir visuomenėje", kuri dabar intensyviai šia svarbia ir aktualia problema rūpinsis.

J. VAIČIŪNAITĖ

PILKI KVARTALAI

Rūkas. Rodyklė. Rojalį
gatvės triukšme išgirstu.
Kvadratais pilkų kvartalų,
miestu, lyg uoloj kirstu,
ateisiu ir tau atsiliepsiu . . .
Kuždasi du padrikai, —
nuteka juodu jos lietpalčiu
smilgų baltumo plaukai . . .
Dar kvepia karščiu ir liepomis.
Dar ta pati tebesu.
Gal į eilėraščius liesis
Sunkumas nakties debesų . . .

VAKARAS

Pušynai — juodi ir statūs.
Oranžinė saulė — ant plento.
Jos ryškų šešėlį aplenkti
paskatins
pavasario karštas viesulas —
vis augantis vieškelių greitis.
Pro namų elektrinius šviesulius
į saulės centrą nukreipsim
dulkėtą ir seną mašiną
ir laikrodžių šaižų mušimą,
ir muziką, niekam nežinomą . . .

T. TARABILDIENĖ — NATIURMORTAS

DZŪKIŠKAS SEKMADIENIS

Peizažų griūtys.
Margaskarės moterys su verbom,
dulkėto tuščio autobuso laukiančios prie vieškelio . . .
Ėriukų šiltą vilną
su jomis lyg šviesą verpdavom,
dažydavom žievėm ir lukštais.
Dar per sapną jieškau
to vienkiemio,
kur seklios upės, saulė, smėlio proskynos,
išsirpdžiusios melsvai raudonus drėgnus uogienojus,
kur strazdanom lyg saule aptaškytos mano prosenės
su krepšiais
valtimis per ūko ežerus kilnojos . . .

TIK TIEK TEPASIĖMIAU

S. VILKAUJA

Jeigu manęs šiandien kas paklaustų, kodėl aš karo metu gyvenau Berlyne, tai tikrai atsakyti negalėčiau. Atrodo, kad kažkokia paslaptinga likimo ranka nubloškė mane į vakarų Berlyno dalį, kur aš niekad nesitikėjau, kad galėčiau gyventi bent vieną dieną, kai mes visi žinojome, jog Vokietijos sostinė yra išgriauta, kad po griuvėsiais pūsta tūkstančiai neatkastų lavonų, kad bombos krinta ant tų pačių griuvėsių dieną ir naktį, o bado ir mirties šmėkla baigia naikinti paskutinius gyvuosius.

Teisingai mūsų tėvai sakydavo, kad "šuo ir kariamas pripranta". Lygiai taip buvo ir su manimi. Pripratau prie Berlyno gyvenimo, nes kitos išeities nebuvo.

Tik vieną sausio mėn. naktį atrodė, kad pats pragaras mus užgriuvo. Mūsų gana primityvi slėptuvė (buvo tik pakastas urvas po žeme) drebėjo nuo amerikiečių bombonešių skridimo. Smėlis byrėjo ant miegančių vaikučių veidų, o žmonių gilūs atodūsiai jungėsi su krintančių bombų spiegimu ir sprogimu. Kaikurios moterys žegnojosi ir tyliai meldėsi. Olandų ir belgų darbininkų slėptuvėje pradėjo šaukti pagalbos, nes bombos išmušta gili duobė užvertė žemėmis jų įėjimą.

Po tokios baisios nakties pasiryžau nuvažiuoti į pabėgėlių centrą ir sužinoti daugiau apie artėjantį frontą, nes norėjau atrasti nors vieną iš savo brolių, nuo kurių kelionėje buvau atskirta.

Nors Berlyno gatvės po bombardavimų kiekvieną dieną buvo valomos, tačiau ilgokai turėjau laukti traukinio. Prie manęs priėjo nepažįstamas žmogus ir pašnekino. Tai buvo apysenis, žilais ūsais ūkininkas nuo Šakių. Jis irgi norėjo važiuoti. Pradėjome kalbėti. Senukas nesiskundė savo gyvenimu, nė baisia praėjusia naktimi. Jis tik ištraukė iš apsiausto kišeniaus neilgą virvę ir parodė man. Tada atsiduso ir tyliai pratarė: "Tik tiek tepaėmiau". Tai buvo jo didžiausias turtas nuo tada, kai, važiuodamas iš namų, su ta virve pririšo prie vežimo paskutinę karvę, kurios vokiečiai dar nebuvo atėmę. Ta virvė senukui buvo brangiausias atminimas, nes ji priminė jam namus, artėjantį frontą ir bėgimą, kai verkiant reikėjo viską palikti.

Tada pagalvojau, ką gi aš pasiėmiau išeidama iš namų. O aš tebeturėjau rausvą ąžuolo lapelį, kurį paėmiau nuo žemės, kai ėjau per sieną, vesdama dukrelę už rankos, į Prūsiją. Tai buvo netoli Pajevonio, iš kurio mus vokiečių karo lauko policija, apsikaišiusi motociklus ir šalmus linų puokštėmis, išvarė į vakarus per 20 minučių. Tada, laikydama rankoje tą mažą lapelį, aš mąsčiau, kad gal čia labai seniai ošė šventoji lietuvių giria, nes aplinkui augo daug ąžuolų; gal čia senovėje lietuvių kriviai atnašavo dievams aukas ir laidojo mirusius karžygius, kurių vėlės, kaip jie tikėjo, pereidavo gyventi į ąžuolus.

Netoli Geldapės stovintis prie vartų ūkininkas mus pašnekino lietuviškai: "čia ruskis neateis! Mat, čia ant gronyčios stovi pastatyta didelė armota. Jūs, aš manau, tik padėsite mums nuimti runkelius ir vėl atgal sugrįšite."

Deja, jo pranašystė neišsipildė. Mes keliavome vis tolyn ir tolyn nuo savo gimtųjų namų...

Ir šiandien, po daugelio metų, kai turiu atliekamo laiko, aš pasižiūriu, kiek paėmiau su savimi. Ir visuomet mano akys sustoja prie to rausvo ąžuolo lapelio, kuris ir dabar tebėra mano užrašų knygutėje ir kuris man primena mano gimtąjį kraštą, nes, gyvendama milijoniniame Amerikos mieste, girdžiu tik ūžesį, būdingą didmiesčiams, ir jaučiu rasių neapykantą bei pagiežą. Ir taip dažnai aš ilgiuosi viso to, ko netekau. O kad taip nueičiau, kaip toje dainoje sako:

Ir rytą auksinį rasotom papievėm
Nueit iki pačio dangaus...

Gal vėl pamatyčiau, kaip ryte rūkas kyla iš klonių ir pievų, o medžiai atrodo, kaip pasakų užburti milžinai, kurių tik siluetai matyti tolumoje.

Prisimenu, kai dar buvome maži vaikai, tai džiaugdavomės, kad pavasarį jau matėme augštai iškilusį vyturėlį čirenantį savo dainelę, kad pempės sugrįžusios jau lekioja durpinyčiose ir šaukia: gyvi! gyvi!

O mažesni broliai mamai pasakodavo, kad jau gegutę girdėjo kukuojančią. Bet ji sukukavo tik tris kartus ir nuskrido iš sodo tiesiai į alksnyną.

— Ar aš gyvensiu tik tris metus? — skundėsi mažiausias.

— O! Ne! — ramino jį mama. — Tu gyvensi ilgai, ilgai... Gal kokį šimtą metų. Tada tu būsi senas ir turėsi žilą barzdą.

— Aš nenoriu būti senas! — suriko brolis ir nukulniavo pro praviras duris pas vaikus.

— Tu gyvensi tiek metų, kiek gerasis Dievulis tau paskirs, — palydėjo jį mama.

Kitą dieną vaikai atbėgę šaukė, kad jau matė parskridusį garnį.

— Stovintį ar lekiantį?

— Lekiantį! Jis atlėkė nuo Dabrilų kluono, apsuko ore ratą ir nusileido į pievas.

— O! Tai šiemet visi būsite labai greiti, nes pirmą karta pavasarį pamatėte skrendantį garnį. O jeigu būtumėte matę jį stovintį, tai visus metus vos vos parėpliotumėte, — juokėsi ji.

Bet mažieji susirūpino, kam šiemet garnys vaiką atneš. Juk garniai vaikus neša.

— Aš norėčiau turėti broliuką, — pratarė išdidžiai Senkų Katriutė.

— O aš norėčiau turėti sesutę, nes man tada būtų su kuo žaisti, — perkirto ją Inkratų Marytė.

— Prašykite! Gal garnys ir atneš, — patarė joms Kairių Elenytė, kuri jau nieko garnio neprašė, nes turėjo du brolius ir tris sesutes.

— Durnos bobos! — suriko berniukai ir nudūmė per kiemą šaukdami:

Garnį! Garnį ga-ga-ga!
Tavo pati ragana!
Išvažiavo žagarų,
Parvažiavo be nagų!
Garnį! Garnį! Suki ratą!
Aš tau duosiu varlių kapą!

Kaip gaila, kad likimas mums lėmė tremti. Juk paukščiai kiekvieną pavasarį sugrįžta iš šiltųjų kraštų į savo namus, tik mes ne...

A. KVEDARAUSKIENĖ — PAVASARIS

PAVASARIO GĖLIŲ PUOKŠTĖ

ZENTA TENISONAITĖ

— Norėčiau gėlių, — paprašiau gėlių krautuvėje, — prašau sudaryti spalvingą, pavasarišką puokštę.

Prityręs pardavėjas derina spalvas. Mėlynai romantiški irisai. Geltonai kaprizingi narcizai. Rausvai sentimentalūs gvazdikai. Tuščiavidurės ramunės. Didelė švelnių, pastelinių spalvų puokštė. Ramunių žiedlapiai kaip balti vainikai, o vidury geltonos akutės šypsosi, kaip mažos, pavasariškos saulutės. Bet kaina augšta. Gėlės brangios, kai lauke dar stovi nuogi ir sustingę medžiai, šiaurės rytų vėjų plakami.

Išlipus iš autobuso, dairausi miestelio turgavietėje. Kuria kryptim eiti? Jauna moteris noriai papasakoja kelią. Štai vienuolynas. O greta, siauroje gatvėje, atrandu dviejų augštų, geltonų plytų namą. Languose, vietoje stiklo, spalvoti vitražai. Paskambinus, duris atidaro mažo ūgio, sena ir liesa moteris.

— Prašau augštyn, panele. Jūsų laukia bibliotekoje. Kviečia ji mane ir koridoriaus gale atsargiai pabeldžia į duris. Atsiliepia balsas, bet žodžių nesuprantu. Moteris praveria duris. Įeinu. Poezijos leidėjo ir kultūrinio žurnalo redaktoriaus kunigo darbo kambarys mane maloniai nustebino. Visos patalpos sienos buvo nuo grindų iki lubų vien didelės, knygų pilnos lentynos. Jose tilpo tūkstančiai įvairiausių knygų. Tvarkingai sudėtos viena greta kitos, jos galėjo žavėti kiekvieno knygos mėgėjo širdį. Kambario vidury stovėjo didelis ir platus, tamsus rašomas stalas. O aplink keli masyvūs, seni, odiniai foteliai. Viskas dvelkė intelektualiniu paprastumu ir skleidė savotišką, ryškiai juntamą, dvasinę ramybę. Pro vitražus jaukiai skverbėsi spalvinga šviesa ir žaisdama glostė senų knygų odinius aplankus. O saulės spinduliai, kaip pažerti žavingi brangakmeniai, žibėjo ant stalo, ant grindų, ant kilimo.

— Prašau toliau, — pasigirsta garsus ir energingas balsas. Masyviam fotely, kėdės atkaltės slepiamas, sėdėjo senyvas, pražilęs vyras. Man jis pasirodė labai simpatingas. Jo aprišta koja buvo pakelta ant taburetės. Šypsodamas ir kaip senas pažįstamas, jis draugiškai ištiesė man ranką ir stipriai pakratė:

— Malonu, kad atėjai. Ne toks aš jau invalidas, kaip atrodau. Tik mano daktaras turi daug visokių fantazijų. Man draudžia vaikščioti. Kojai reikalingas poilsis, sako.

Jo rimtas, bet gyvas ir budrus žvilgsnis krinta ant gėlių puokštės, kuriai šeimininkė jau buvo atradusi vazą.

— Panelė atnešė, — atsako ji tyliai, supratusi kukunigo nebylų klausimą, ir pastato gėles ant plačios palangės, tarp kitų kambarinių augalų.

— Ne, ne ten! Per toli! Pastatyk ant stalo. Daugiau į vidurį, kad geriau matyčiau. Kokios gražios spalvos! Kaip pats pavasaris. Labai ačiū, panele. Bet prašau, nusivilkit paltą ir sėskit! ... taria jis, ranka parodydamas minkštą kėdę greta savęs. O atsisukęs į šeimininkę, nepatenkintu balsu pastebi:

— Kodėl nepadėjai panelei nusivilkti palto? — Ištiesiu šeimininkei lietpaltį. Jos akys žvelgia liūdnai. Aš suprantu. Liga kunigą padarė nervingu.

— Nekreipk į mane dėmesio. Aš esu senas pikčiurna, — sako jis man ir mosteli šeimininkei išeiti. Darbas dega. Korektūros kaukia, kaip alkani vilkai. O aš čia sėdžiu bereikalo, kaip medžioklinis šuva, pririštas prie kėdės. Laimei, kad su pamokom dar šiaip taip susitvarkau. Mano mokiniai patys ateina pas mane.

Nežiūrint jo ligos, kunigo balsas skamba energingai ir garsiai. Ne taip, kaip kitų kunigų, kurie kažkodėl pusbalsiai šnabžda, tarytum savo balso bijotų. Ir jo išvaizda visai ne kunigiška. Jis man atrodo savotiška kombinacija iš Einšteino, John Wayne ir hipio. Man jau prieš savaitę paskambinus telefonu, prašant rendez-vous su leidėju, šeimininkė papasakojo, kad kunigas nukrito nuo laiptų ir serga. Bet mano laišką gavęs ir aš galiu ateiti penktadienį po pietų jo aplankyti. Ta data man buvo patogi. Velykų atostogos bus jau kaip tik prasidėjusios.

— Menkniekis mano liga, — šneka kunigas toliau. — Štai ėmiau, kažkaip paslydau ir nukritau nuo laiptų. Ta dabartinė moderni statyba laiptams vietos gailisi. Laimei kaulų nesusilaužiau. Tik ta koja man vis dar labai kliudo. Gili žaizda. Blogai gyja. Vos vos paeinu iš vieno kambario į kitą.

Šeimininkė įneša kavą ir pačios keptus pyragaičius. Paduoda cukrų. Įpila pieną. Ir vėl nori tyliai, kaip šešėlis, pasišalinti. Bet kunigas ją sulaiko:

— Palauk! Dar langą praverk. Čia taip tvanku, — paliepia jai, o man paaiškina:

— Ką tik buvo susirinkę mano mokiniai pamokai. Rytoj jau prasidės jiems atostogos. Aš joks ligonis, nors jau kelios savaitės sėdžiu namie. O kai jaunuoliai ateina pamokai, tai leidžiu jiems užsirūkyti. Jei nori. Mokykloj rūkyti draudžia. Tegu čia pas mane pasidžiaugia laisve. Ir viduramžių literatūra tada geriau jiems į smegenis limpa. Ar jums, panele, dūmai nekliudys, jei aš dar užrūkysiu?

— Prašau rūkykit, — atsakau. Kunigas pasiūlo man cigaretę. Padėkoju. Nerūkau. Ir tik dabar pastebiu, kad kambarys migloja nuo dūmų. Prirūkytas kaip trečios klasės darbininkų traukinio vagonas. Kunigas išsitraukia iš dėžutės storą cigarą. Rūpestingai nupjauna galiuką. Uždega ir pasigardžiuodamas, godžiai traukia dūmus.

— Panele, gerai, kad nerūkot, — sako jis man rimtai. — Tai yda. Kartą pripratus, jau sunku atprasti. Ypač seniui, kaip aš. Dabar pakalbėsime apie jūsų vizito priežastį. Aš jums turiu gerą naujieną. Eilėraščius perskaičiau ir jie man patiko. Rašai gerai. Turi talento. Aš noriu dar šį pavasarį išleisti jūsų debiutinį rinkinį. Ar būsi patenkinta? Ar džiaugies?

* * *

Drebančiais pirštais sulankstau laikraštį. Pažįstama fotografija su stora juoda linija aplink. Ilgas straipsnis. Labai daug gražių žodžių. Negaliu skaityti. Tik matau, kad laidotuvės rytoj. Pamaldos prasidės miestelio katedroje vienuoliktą valandą.

* * *

Sekančią savaitę gėlių nepirkau. Per brangios mano studentiškai kišenei. Ligonis gal jau bus pasveikęs? O aš turėsiu pasirašyti kontraktą, perleisdama poezijos leidyklai autoriaus teises. Dar ir mažas honoraras pažadėtas, kuris labai pravers mano kukliam studentės biudžetui. Autobusas po valandos pasiekia miestelio turgavietę ir sustoja. Iš ten tik penkios minutės pėsčiai iki Vienuolyno gatvės trečio numerio. Dabar jau kelią žinau. O už augštos, raudonų plytų sienos, vienuolyno sode, pradeda skleistis medžių pumpurai. Kaštanai yra pirmieji saulės vaikai, kurie godžiais gurkšniais geria gyvybę iš šilumos taurių.

Paspaudžiu skambutį. Kunigo šeimininkė mane įleidžia į koridorių. Paima mano lietpaltį. Pakabina ir kažko delsia. Paskui pašnibždom pasakoja:

— Panele, su kunigu negerai. Anksčiau jis niekada nepykdavo. Dabar jokiu būdu negaliu įtikti. Vis nepatenkintas. Vakarais turi temperatūros. Atėjo daktaras, verčia kunigą vykti į ligoninę, bet jis atsisako. Pyksta. Pasveikiąs savaime, be ligoninių, sako. Panele, jūs pakalbėkit. Jūs svetima. Gal jis jūsų paklausys? Per tą savaitę kunigas labai sublogo. Neturi apetito. Nevalgo. Man taip neramu ... Ir ji skubotai, su priejuostės kampu, nubraukia nuo skruosto ašarą.

Tikrai, kunigas atrodo staiga pasenęs. Skruostai įdubę. Išbalęs. Veidas lyg supilkėjęs. Nors jo balsas dar skambus, jame aidi savotiška liūdesio gaida. Mėlynos akys žvelgia liūdnai ir keistai blizga. Bet rankos spustelėjimas yra nuoširdus ir tvirtas. Nemėgstu žmonių, kurie sveikinasi paduodami tik pirštų galiukus.

— Gerai, kad atėjai. Man laikas taip palengva slenka. Kojos žaizda negyja. Ėmė kraujuoti. O mano šeimininkė labai paseno. Tokia įkyri pasidarė. Nervinga. Žiūrėk, pačios gėlių puokštė vis dar nenuvytus ir žydi. Atostogos. Pamokų nėra. Nuobodu. Tik mane šiandien toks keistas nuovargis ima. Vakarais vis šaltis krečia. Juk to neturėtų būti? Negi koks gripas prisimetė? Galva sunki ir nėra nuotaikos dirbti. Ir pačios kontraktas dar neparašytas. Gausi palaukti. Bet nenusimink. Aš jūsų eilėraščius išleisiu. Tik palauk kol išgysiu. Tai bus mano pirmas darbas. Prižadu ...

— Kunige, ką pataria jūsų daktaras, — atsargiai paklausiu.

— Daktaras nieko neišmano. Įsivaizduok, jis nori mane siųsti į ligoninę. Kraujo tyrimus nori daryti. — Kunigas nekantriai sujuda minkštoje kėdėje, bandydamas patogiau ištiesti koją ant taburetės. Tokia padėtis jam turi būti labai varginanti, galvoju, jis tikrai kenčia. Jo sužeista koja šiandien paslėpta po rankšluosčiu.

— Kunige, kodėl jūs neklausote daktaro? Dabar medicina daug gali. Gausite vaistų. Greičiau pasveiksite. Priežiūra ligoninėje yra geresnė, negu namuose. Jūsų šeimininkei sunku, ji nėra diplomuota slaugė. O kam pagaliau Flemingas peniciliną atrado?

— Kad aš tam penicilinui, atrodo, esu imunus ... Man nepadeda ...

— Tai yra kitų vaistų. Net šimtai antibiotikos rūšių yra pagaminta! ... Ligoninėje ras būdą jus išgydyti, — sakau vos paslėpdama savo staiga kilusią išgąstį.

— Niekai! Aš tuos daktarus žinau. Nuvilios į ligoninę, o paskui sugalvos operuoti. Dar koją amputuos. O mano kojai tik mankštos reikia. Toks nuolatinis sėdėjimas kenkia kraujo apytakai. Vaikščioti dar atprasiu, — paskui jau kiek tyliau priduria:

A. KLISEVIČIENĖ

MERGAITĖ

— Kai šeimininkės nėra namuose, aš kasdien vaikštau po kambarį. Miklinu koją. Kartais į baldus prisilaikau, o kartais šokinėju kaip žvirblis ant vienos kojos. Ant sveikosios, aišku. — Ir jis staiga nusijuokia kaip išdykęs berniukas, kuris mokytojui nusisukus, iškiša liežuvį. Paskui bando atsistoti, bet nepajėgia. Jo veidą trumpą akimirksnį iškreipia skausminga grimasa ir jis, giliai atsidūsėjęs, rimtai sako:

— Matai, panele, jau man senatvė atėjo. Ką darysi... Šiandien man viskas nevyksta. Nėra nuotaikos dirbti. Korespondencijos nebesutvarkau... Turėčiau korektūras pataisyti. Spaustuvė nerimauja, ragina... Būk gera ir paduok man nuo stalo tą rudą voką. Ne šitą, aną. Taip, tą didelį. Vienas man atsiuntė savo poezijos rankraštį. Prašo išleisti. Debiutantas. Bet pažiūrėk, ar patinka?...

Paduodu kunigui prašomą voką. Jis ištraukia pluoštą lakštų. Pakelia puslapį po puslapio augštyn ir rodo. Ant kiekvieno lakšto priklijuotos iš laikraščio iškirptos raidės. Didelės ir mažos. Be tvarkos. Žodžių nėra. Chaosas, ne vaizdinė poezija.

— Panele, pasakyk atvirai, patinka ar ne?

— Aš nieko nesuprantu, — atsakau.

— Aš irgi nieko nesuprantu, — sako kunigas, kuris dabar verčia kiekvieną lakšta ant vieno šono, paskui ant kito. Žiūri prisimerkęs. Pakraipo galvą ir atsidūsėja:

— Poezija ar ne? Man atrodo, kad čia tik diletantiškas snobizmas. Vaikiškas modernizmo pamėgdžiojimas. Mados vaikymas. Nei originalumo, nei talento. Grąžinsiu rankraštį atgal ir taip parašysiu. Kitą savaitę...

Šeimininkė vėl vaišina kava. Tik mane vieną. Kunigas atsisako. Neturįs noro. Kava jam karti. Moters akys klausiamai įsmeigtos į mane. Vargšė, ji dar tikisi, kad aš sugebėsiu perkalbėti užsispyrusį kunigą. Jis, matyt, iš prigimties labai stiprios sveikatos žmogus. Galbūt savo gyvenime niekad rimtai nesirgo. Daktarais nepasitiki, arba jų bijo? Jei jis turėtų žmoną ar vaikus, tai tie jį įtikintų. Nuvežtų į ligoninę. Šeimininkė yra tiktai tarnaitė ir jokios įtakos neturi. Mano pastangos prikalbėti vykt į ligoninę yra veltui. Jis bematant nutraukia mane, kai šeimininkei išėjus vėl bandau kartoti tą patį.

— Klausyk, — sako jis man, — geras eilėraštis turi sukelti skaitytojui tą pačią emociją, kurią jis sukėlė poetui tą eilėraštį rašant...

* * *

Žmonės eina į bažnyčią. Dar anksti. Didžiulė gotiška katedra tuščia ir šalta. Tik per augštus, senoviškus, spalvoto stiklo langus liejasi saulės šviesos tvanas. Atsisėdu paskutiniame suole. Durys vis palengva atsidaro ir renkasi senos moterėlės. Praeidamos pro mane, jos smalsiai pažiūri. Mažo miestelio gyventojai pažįsta vienas kitą ir tuojau žino, kuris yra ne vietinis. Netrukus greta atsisėda ponia, apsivilkusi juodu kailiniu paltu. Kodėl būtinai greta manęs, galvoju nepatenkinta. Bažnyčioj dar tiek daug laisvų vietų... Kaimynė retkarčiais mėto į mane smalsius žvilgsnius. Ji tiesiog neįstengia ramiai nusėdėti suole. Sukinėjas ir dairosi. Tarytum ji būtų turguje.

— Ar jūs žinote, kodėl kunigas mirė? — šnabžda ji man netikėtai.

— Nukrito nuo laiptų, — atsakau lakoniškai.

— Aa!... Nuo laiptų! O aš to nežinojau. Mano vyras jau seniai stebėjosi, kodėl kunigas nesirodo. mes turime garažą. Kunigas visada pirkdavo benziną savo volksvagenui pas mus. Ar ilgai jis sirgo?

— Nežinau.

— Taip... taip... — vėl šneka moteris pusbalsiu ir giliai atsidūsėjus. Ištraukia iš krokodilo odos rankinuko nosinę ir šluosto akis. Svaiginančiai sunkus kvepalų kvapas nemaloniai erzina man nosį. Aš vos nečiaudau. Ji vėl man šnabžda:

— Tai buvo malonus žmogus. Auksine širdim. Visada mandagus. Draugiškas. Šnekus. O štai jo ir nebėra. Ir dar visai nesenas... Žmonės šneka, kad vėžys?...

Aš nieko neatsakau ir tyliu nuleidus galvą. Bažnyčia nėra arbatėlės vieta. Nejaugi jinai to nesupranta?

— Bus iškilmingos laidotuvės. Visos miestelio mokyklos dalyvaus. Kunigas buvo visų labai mylimas. Geras mokytojas. Mano sūnus taip sako. Labai žymus rašytojas. Literatūros kritikas. Meno mėgėjas. Kad ponas Dievas tuos bloguosius paimtų!... Atima dabar geruosius, kurie visiems reikalingi, — tyliai samprotauja poniutė. Nesulaukusi mano atsakymo, ji tariamai įsižeidžia mano nemandagumu. Labai nepatenkinta išdidžiai patraukia dažytas lūpas ir nutyla. Ji tyli ilgai. Bet tuo pačiu metu dairosi aplink ir šnairuoja į kitų ponių skrybėles. Turbūt jas įkainuoja, mąstau. Žmonės jau gausiai renkasi į bažnyčią. Didžiosios durys yra plačiai pravertos.

— Burmistras ir miesto valdybos nariai, — vėl neiškentusi pasako šnekioji kaimynė. Ji dar net su galva linkteli, kur man žvelgt. Suskamba varpai. Įeina būrys vienuolių. Jas seka mažos mergaitės su gėlių puokštėmis. Uniformuotos. Jos dėvi trumpus mėlynus sijonukus ir mažas kepuraites. Bažnyčia visai pilna žmonių. Staiga visi atsistoja.

Masyvų ąžuolinį karstą įneša jauni vyrai. Kunigo mokiniai. Karstą seka keli seni, pražilę vyrai ir moterys, juodais vualiais užsidengusios veidus. Giminės. Aš tepažįstu tik senąją šeimininkę, kuri eisenoje eina paskutinė ir viena. Be juodo šydo, bet užverktomis akimis. Varpai vis skamba. Karstą pastato ant augšto, juodo katafalko. Aplink mirga vaškinių žvakių liepsnelės.

— Ar jūs kunigo giminaitė? — moteris greta atvirai paklausia.

— Ne, tik atsitiktina pažįstama, — atsakau ir mintyse mąstau, ar paskutinė draugė nebūtų, kartais, tiksliau?

— Aa!... — seka ilgas nustebęs atsidūsėjimas. Ponios dėmesys mano asmeniui bematant prapuola. Tik laiką gaišino. Dabar jai aišku, kodėl ji iš manęs jokių žinių negalėjo išgauti.

Vargonai gaudžia. Gėlių vainikai. Vėliavos. Uniformuoti skautai. Garbės sargyba. Oficialūs pareigūnai. Mokyklų mokiniai. Iškilminga rimtis. Vargonuose Johan Sebastian Bach. Bažnyčia šalta kaip ledas.

— Dar niekada nebuvo tiek daug žmonių susirinkę į šitą bažnyčią. Beveik visi miestelio gyventojai čia. Tai bent gražios ir iškilmingos laidotuvės, — pasigardžiuodama šneka įkyrioji moteris man į ausį. Viešpatie! Kodėl ji man neduoda ramybės?...

...Eilėraščio niekada neįsprausi nei į vieną iš anksto nustatytą formą. Eilėraštis ateina pats iš pasąmonės ir pats pasisako koks jis bus. Parašei ir matai ką turi...

Skamba man staiga ausyse kunigo balsas. O aš galėčiau dabar šaukti. Klykti kaip mažas vaikas prisiglaudęs pire šaltos bažnyčios sienos. Verkti suklupus ant kietų grindų. Kramtau lūpas, kad nepradėčiau balsu raudoti. Viešpatie, kodėl Tu man jį atėmei? Kaip aš dabar gyvensiu!...

...Nieko neklausyk... Rašyk taip, kaip pats eilėraštis pasako... Tegu kritika sako ką nori. Rašyk... Eilėraštis turi išreikšti emociją, kurią jaučia poetas. Skaitytojas turi, skaitydamas eilėraštį, pajusti tą patį jaudesį...

Mano akys užplūsta ašaromis. Nebeišlaikau. Atsistoju staiga ir skubiais žingsniais išeinu iš bažnyčios. Nustebę žmonės atsisuka. Moterėlių smalsūs žvilgsniai susminga į mano nugarą kaip strėlės. Šventoriuje tylu ir aš, ištraukus nosinę, nusišluostau ašaras. Giliai atsikvepiu. Oras vėsus. Saulė žiūri į mane ir rankas išplėtusi sklaido debesis. Laimindama žemę, ji saugoja pamaldų rimtį. Gera saulė. Tik mano batukų smailūs kulnai, atsimušdami į šaligatvį, klaikiai aidi kaip plaktukai. Aš skubu. Greičiau. Beveik bėgte bėgu per apleistas mažo miestelio gatves tolyn...

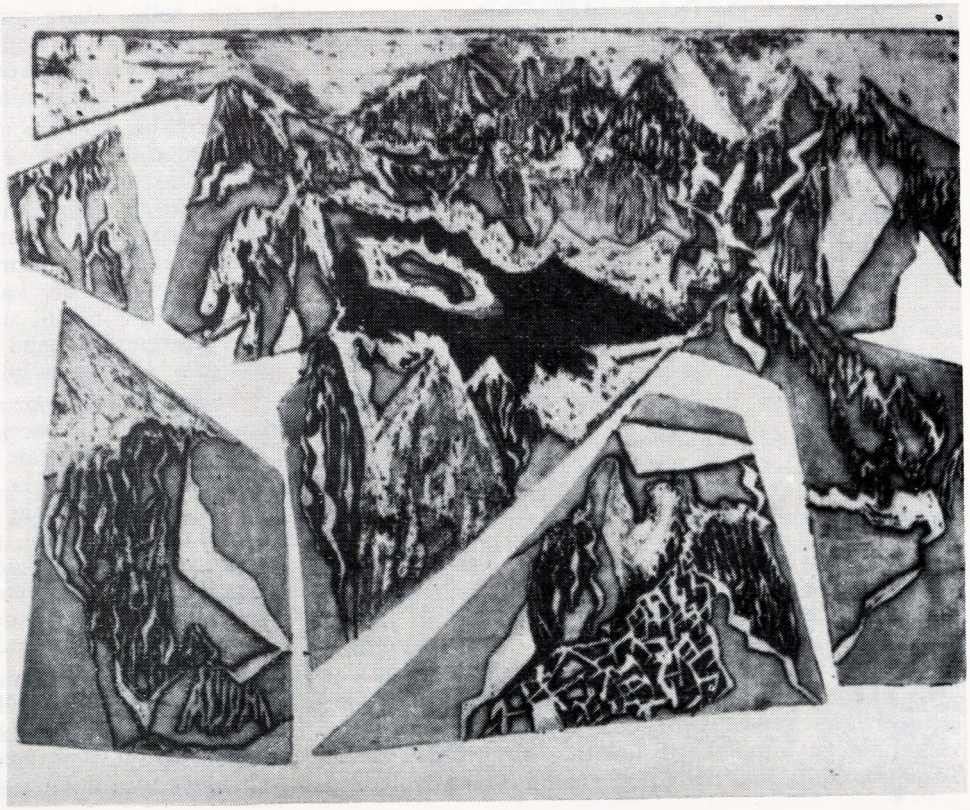

D. MAŽEIKYTĖ

KALNŲ

ŠIRDIS

M. B. STANKŪNIENĖ DVIESE

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE

D. PETRUTYTĖ

Vieni vaikai miega daugiau, kiti — mažiau

Daug studijų yra atlikta ir daug raštų prirašyta apie vaikų miegą. O vis dėlto daugelis motinų yra kvaršinamos to paties rūpesčio: kaip ilgai mano vaikas turėtų miegoti?

Šių dienų fiziologai ir psichologai mano, jog niekas kitas, tik vaikas pats tegali duoti tinkamą atsakymą į šį klausimą. Miegas, kaip ir maistas, yra individualus dalykas. Tyrinėtojai yra priėję maždaug vienodos išvados šiuo klausimu: negalima aklai laikytis jokios lentelės, nurodančios kiek valandų ir kokio amžiaus vaikas turi miegoti paroje. Pvz., vieni vaikai miega labai daug, o kiti — nuostabiai mažai. Tas pat, kaip jau matėme, yra su vaikų valgumu. Tačiau nereikia manyti, kad daug miegantieji vaikai yra sveikesni už mažiau miegančiuosius.

Miegas, maistas, veiklumas ir daugelis kitų fiziologinių funkcijų yra tampriai susiję su tam tikru, individualiu vaiku, kuris kiekvieną kartą yra kitoks, o ne kopija kito vaiko. Todėl ir nedera, jokiu požiūriu, lyginti vieną vaiką su kitu.

Tačiau tam tikri bendri panašumai įgalina nustatyti bendras taisykles, kurios maždaug tinka daugumai vaikų, bet jokiu būdu ne visiems. Pasitaiko ypatingų atvejų, kaip maisto, taip ir miego požiūriais, kai bendros taisyklės tam tikriems vaikams negalioja. Pvz., fiziologas N. Kleitmanas, Čikagos u-te atlikęs daug tyrinėjimų, susijusių su vaikų miegu, aprašo šitokį atsitikimą: "8 mėn. berniukas, visiškai sveikas, nuo 6 savaičių amžiaus nustojo miegoti dienos metu, bet užtat ištisai išmiegodavo nuo 6 val. vak. iki 8 val. ryto. Tačiau motina, neklausydama jokių patarimų, kad tai yra normalus reiškinys, užsispyrusiai bandė užmigdyti vaiką dienos metu.

Prof. Florence Brown Sherbon, savo knygoje "THE CHILD", (666 p.), pataria motinoms mažiau kreipti dėmesio į nustatytas lenteles, nurodančias kiek valandų vaikas turi miegoti, o geriau rūpestingai stebėti savąjį vaiką ir atsižvelgiant į jo amžių ir aplinkybes pačioms nustatyti kiek jis turi miegoti. Žodžiu, vaikas privalo tiek miegoti, kiek jo prigimtis reikalauja.

Ryšys tarp miego ir augimo

Sakoma, kad ir gyvuliukas gerai auga, kai jis gerai miega. Ir tai yra tiesa. Miegas yra tampriai susijęs ir su vaiko augimu, ir jo vystymusi. Dr. Ch. Buehler, tyrinėdama vaikų miegą rado, kad kūdikiai 80% laiko paroje praleidžia miegodami, o jau pabaigoje pirmųjų metų dauguma jų pasitenkina 49%.

Kuo jaunesnis vaikas, tuo greičiau jis auga ir dėlto jam reikia daug miego ir poilsio. Galima sakyti, jog miegas yra tiesiog proporcingas vaiko augimui. Per pirmąjį pusmetį kūdikio svoris padvigubėja ir tuo laiku jis daugiausia miega.

Normalus kūdikio augimas, jo vystymasis ir gera savijauta didele dalimi priklauso nuo tvarkingo poilsio ir nuo guldymo nustatytu laiku vakare. *Miegas, kaip natūrali fiziologinė funkcija, reikalauja ritmo ir tvarkos.* Kai vaikui sutrukdomas miegas, tuo pačiu yra pažeidžiamas ir jo normalus augimo vyksmas.

Tyrimai parodė, kad juo vėliau vaikai guldomi, tuo ilgiau jie negali užmigti ir jų miegojimo laikas būva trumpesnis, negu tų vaikų, kurie buvo guldomi anksčiau. Geriausia gudyti vaikus 6-7 val. vakare.

Vaikai nuo 2-6 m. amžiaus turėtų miegoti nemažiau kaip 12 val. paroje įskaitant ir pokaičius. Tarp 2-3 m. amž., o kartais ir anksčiau, vaikas ima pasitenkinti vienu pokaičiu. Paprastai tuo pat laiku vaikas pereina ir prie keturių pagrindinių valgymų dienoje: pusryčiai, priešpiečiai, pietūs ir vakarienė. Tuo atveju yra visai logiška, kad vaikas numigtų po priešpiečių apie 11-12 val. ryto. Tuo laiku pamiegojęs, vaikas vėl norės miego apie 6-7 val. v.

Tačiau, jei vaikas guldomas pokaičio vėliau — antrą ir net 3 val. po pietų, tai jis perdaug nuvargsta ir išsisemia. Dėl tos priežasties jis darosi nervingas bei irzlus ir nenori gulti. Paguldytas ir šiaip taip užmigdytas perilgai miega, o vakare vėl nenori gulti nustatytu laiku, nes iš tikrųjų jis dar nėra pavar-

Amžius	Ne mažiau val. miego paroje	Geriausias laikas guldyti vaiką
2 — 3	12:30	6:30
4 — 5	12	7
6 — 7	11:30	7
8 — 9	11	8
10 — 11	10:30	8
12 — 13	10	8:30
Per likusį augimo laiką	9	9

Lentelė — kiek valandų paroje mažiausiai turėtų miegoti kiekvienas normalus vaikas. (Florence Brown Sherbon, M.D., "THE CHILD").

gęs. Prievarta paguldytas vaikas ilgai negali užmigti.

Tokių reiškinių akivaizdoje neviena motina suklysta, manydama, jog toks vaiko negalėjimas užmigti yra ženklas, kad jam nebereikia pokaičio. Jį nutraukus paprastai reikalai su miegu nepagerėja, o dažnai net pablogėja, nes vaikas dar labiau pervargsta ir nerviškai įsijaudina. Tai ženklas, jog reikia tvarkyti miegojimo laiką.

Reikia nepamiršti, jog jaunų vaikų, (nors jie ir pamiega dienos metu), pagrindinis miegas, teikiąs fizinę bei dvasinę sveikatą ir stiprinąs nervus, yra naktinis miegas. Todėl labai svarbu sudaryti kuo palankiausias ir geriausias sąlygas ramiam ir giliam vaiko miegui nakties metu.

1. *Patogumas.* Lovytė turi būti gana plati, teikianti vaikui galimybę laisvai vartytis ir atsigulti taip, kaip jam patinka. Čiužinys — neperkietas, bet ir neperminkštas. Lengva, bet šilta antklodėlė, užklota taip, kad nevaržytų laisvų judesių vaikui miegant.

2. *Grynas oras.* Tai būtenybė dienos, o dar labiau nakties metu. Rūkantieji tėvai turėtų rimtai apie tai pagalvoti.

3. *Triukšmas.* Iš pat mažens reikia pratinti vaiką prie natūralaus namų triukšmo. Klystama, jei manoma, kad paguldžius vaiką gyvenimas namuose turi sustoti: visi turi vaikščioti ant pirštų galų ir kalbėtis patyliukais. Reikia vengti tik neįprastų trenksmų, šūkavimų, triukšmingos muzikos ir kitokių staigių netikėtumų.

JUDITA VAIČIŪNAITĖ

ŽIEMA

Fontanų ir apipustytų gatvės laiptų tylą,
šešėlius ant boluojančių pro rūką baliustradų,
apšalusių žibintų girgždėsį — vienodą, tykų
ir aikščių ledą, nuo langų šviesos ruožuotą, trapų
suimsiu į save . . .

Išeisiu į balkoną.

Rytmetį

palies man karštą delną saulė, sniegas ir balandžiai.
Žiūrėsiu į senamiesčio stogų šarmotą ritmiką,
ir dar viena trumpa diena švytės šaltai ir blandžiai...

NUOTYKIAI LIETUVYBĘ PUOSELĖJANT

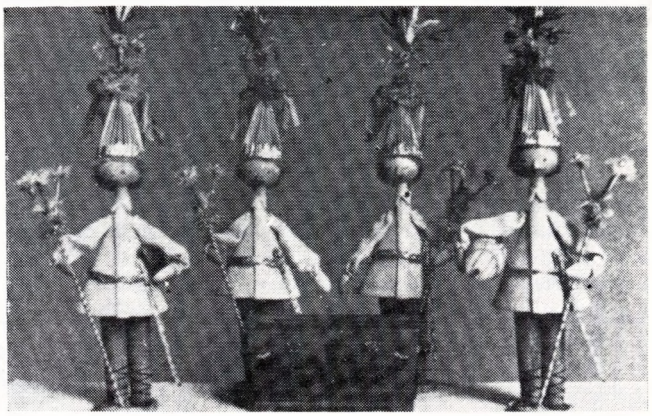

LAIMA B. KURPIENĖ

Kol mūsų vaikai pradėjo eiti į mokyklą, jie visai nekalbėjo angliškai. Kai pirmą kartą nusivedžiau vyriausiąjį į vaikų darželį, jis su ašaromis su manim atsisveikino: jo kaukimas ne tik sušaukė mokytojus iš visų mokyklos kampų, bet ir išgąsdino kitus mokinius. Maloni, jauna mokytoja ėmėsi jį raminti pasakodama jam kažką angliškai. Vaikas, nesuprasdamas, dar labiau užbliovė. Nieko nepešusi, ji pakvietė mane pasilikti klasėje kol vaikas pripras; taip pat prasidėjo mano antras stažas vaikų darželyje daug laiko po pirmojo praėjus . . .

Keletą metų vėliau sukau sau galvą kaip tik atvirkščia problema: kaip čia vaikus pripratinus daugiau ir laisviau lietuviškai kalbėti. Mat mokykloje jie taip pritapo, kad vien geriausius pažymius iš anglų kalbos neša, tuo tarpu lietuvių kalbos mokėjimas sparčiai rieda pakalnėn. Atsisėdę vakare abu su vyru, nagrinėjom, kaip vaikus palenkti lietuvybėn, taip įsigilinę, jog beveik praleidom mėgiamiausias televizijos programas. Visdėlto priėjom išvados, kad sakysim "nesuprantu", kai vaikai ką nors mūsų angliškai užklaus.

Taip ir padarėm. Įbėga kitą dieną sūnus pro duris ir pasakoja ilgą ir komplikuotą istoriją iš mokyklos gyvenimo.

"Nesuprantu", atvožiu aš.

"Never mind", — bėga sūnelis švilpaudamas iš virtuvės žaisti su draugais.

Aiškiai matyt, kad taip nieko nepešim, bet mes dar nenugalėti, reikia ką nors kitą pamėgint. Visi tėvai žino, kad dabar mokyklose mokinama vaikui bežaidžiant. Vaiką reikia sudomint, užimt, kad jis net nejaustų, kad jis ko nors mokosi. Pasisavinome šią idėją (mes gi neatsilikę nuo laikų) ir vieną popietę sušaukiau vaikus naujo žaidimo pažaisti. Vaikai atrodė abejingi: kas gi čia mamai užėjo žaidimus žaisti nei iš šio, nei iš to? Bet jie nutarė būti su manim kantrūs, ir aš išaiškinau žaidimo taisykles:

"Aš pasakysiu žodį lietuviškai, o jūs man pasakysit, ką jis reiškia. Kas pirmas atsakys, gaus vieną tašką, o po dešimt žodžių, kas turės daugiau taškų, tas gaus saldainį. Pirmas žodis: "pašalinti"."

"Ledais apdėt! skubiai šaukia sūnus.

"Šalta padaryt!" neatsilieka jaunoji sesutė.

"Pamėginsim kita," atsidusau aš, "apspito".

"Tfu padarė!" juokdamasis rėkia sūnelis.

O. BAKANAUSKIENĖ

LĖLĖS

KUPIŠKĖNŲ

VESTUVĖS

"Spit, spit, spit!" dainuoja sesutė, šokinėdama aplink stalą ant vienos kojos.

Neištvermingesnis žmogus būtų pamatęs, kad padėtis beviltiška ir metęs tą visą reikalą, bet mano vyras ne iš tų.

"Paskaitysim jiems eilėraštuką ar pasaką ir išaiškinsim nepažįstamus žodžius. Seni metodai geriausi."

Daryk, kaip nori, pagalvojau aš.

Kiek laiko po nesėkmingo žaidimo praėjus, vaikam vėl buvo išaiškintos taisyklės: jei skaitymo metu jie nesupranta kokio žodžio, jie prašomi pakelt ranką. Vaikai susėdę klausėsi:

SAULĖ

Eina saulutė eglių bokšteliais,
eina saulutė pievų takeliais.
Neša avietei sunką raudoną,
kviečio grūdeliui — midų geltoną.

Šildo zuikutį, šildo žibutę
ir voveraitę ruduodegaitę.
Duoda paukšteliui lengvą sparnelį.
o man dainelę, o man dainelę.

(J. Degutytė)

Nė sykį pakelta ranka nesustabdė eilėraštuko skaitymo.

"Ar tikrai viskas aišku?" Dvi galvos stipriai teigiamai lingavo.

"Tai sakykit man, kas yra 'kviečio grūdelis'?"

"Jeigu nori, kad grūdelis ateitų, tai kviečia", labai savim patenkintas atsakė sūnus. Tėvas atrodė šiek tiek pritrenktas, bet vistiek griebėsi jiems dar pasaką paskaityt:

... tada burtininkas pavertė berniuką į karvelį, kuris nutūpė ant šakos ir snapeliu pakrapštė dešinįjį sparnelį."

Čia pasaka nutrūko, nes vaikai prapliupę juokais, nudribo nuo sofos ir kvatodami raitėsi ant divono. Kai pavyko juos nuraminti, paaiškėjo, kad karvelis — karvės vaikas neturi nei sparnelių, nei snapelio, tik ragus. Tikrai, veršis, tupintis ant šakos, — gana juokingas vaizdas. Bet šiuo atveju nežinojome, ar juoktis, ar verkt.

Toliau pasitenkinom kalbėjimu su vaikais lietuviškai, bei kartais šūktelėjimu: "nekalbėkit angliškai", ir taip reikalai stovėjo, kol atvažiavo ir pas mus apsistojo svečias iš Lietuvos.

Vaikai, matę visokių stebuklų per televiziją, net išsižiojo nustebę: žmogus jaunas, labai įdomus, gudrus, o nemoka angliškai, tuo labiau puikiai kalba lietuviškai. Net ir seneliai, nuėję į krautuvę, angliškai susikalba, o šitas ponas — nei žodžio. Pirmai progai pasitaikius, vaikai apibėrė svečią klausimais, šiaip taip lietuviškai švebeldžiuodami, o svečias kantriai atsakinėjo: Taip, Lietuvoj visi susikalba lietuviškai; Taip, "televizorius" irgi kalba lietuviškai; gatvių pavadinimai parašyti lietuviškai, ir, jeigu mieste paklysti, reikia klausti lietuviškai, kad kas parodytų, kur grįžt namo; ne, beveik niekas nesupranta angliškai. Taip, saldainių krautuvėj perkama lietuviškai ir t.t. Staiga Lietuva pasidarė tikrovė, ne kažkokia mamos ir tėtės sugalvota fantazija, kaip kitos pasakos: vaikai savo akimis pamatė tikrą žmogų iš Lietuvos ir net jį apklausinėjo! Po savaitės, kai atsisveikinom su mieluoju svečiu, vaikai puikiai kalbėjo lietuviškai.

Na, porai metų prabėgus po įspūdingo vizito, mes dar vis kovojam už lietuvišką kalbą. Bet ir vaikai dažniau stengiasi ne viską užmiršt. Štai, begulddant dukrelę, ji užklausia:

"Mamyte, ar aš šiandien buvau tau dagi?"

"Kaip tai, vaikeli?"

Tu sakai visuomet: 'būk man dagi'..."

"Taip, pupele, tu mandagi," pabučiavau mergaitę ir, užgesinus šviesą, išėjau iš kambario.

TRYS BIRUTĖS PŪKELEVIČIŪTĖS KNYGELĖS VAIKAMS

PR. NAUJOKAITIS

Birutė Pūkelevičiūtė yra šakoto talento rašytoja. Ji laimėjo 1973 m. "Draugo" romano konkurso premiją už romaną "Naujųjų Metų istorija". Tai jau trečioji autorės laimėta romano premija ("Aštuoni lapai" ir "Rugsėjo šeštadienis" — ankstesni premijuoti romanai). Premiją laimėjo ir jos eilėraštis "Paskutinis birželis". Premijuotas ir dramos kūrinys "Aukso žąsis" (pačios autorės surežisuotas ir susuktas spalvotas filmas pagal tą pačią dramatizuotą pasaką). Puikios yra ir jos paruoštos plokštelės vaikams "Žirginėliai" (2 plokštelės) ir dviejų dramų plokštelės: "Baltaragio malūnas" ir "Milžino paunksmė". Ji yra ne tik rašytoja, režisorė, bet ir ryški aktorė.

1973 m. B. Pūkelevičiūtė išleido tris knygeles mažiesiems skaitytojams. Visos trys knygelės yra puiki dovana mamytėms ir jų mažiesiems pasakėlių mėgėjams.

Pirmoji knygelė **"Peliukai ir plaštakės"** nuveda į mažąjį gamtos pasaulį. Čia grakščiomis eilėmis pasakojama, kaip du peliukai pasistatė vėjinį malūnėlį pamiškėje prie upelio, tarp žydinčių gėlių. Jie mala kviečius, žirnius ir yra savo darbu labai užsiėmę, kad net užsimiršta esą pakviesti į talką didelėje pievoje. Jie kartais net sumaišo miltų maišus, neatskirdami, kurie miltai košei, kurie ragaišiui. Dviračiu atvykęs varliukas primena malūninin kams talkos reikalą. O ta pievos gražinimo talka yra prieš didįjį koncertą, kuriame gros ir dainuos trys žiogeliai — pagarsėjęs trejetukas. Bet peliukai į talką pavėlavo: rado jau visą pievą naujai išdažytą, išgražintą — visokias gėleles ir grybus. Dėl pavėlavimo nusiminę peliukai teisinasi, kad ir jie malūne dirba gerą darbą. Peliukus išgasdina iš aukštybių nusileidusios trys baltasparnės plaštakės. Peliukai labai bijo žiemos, o čia jie plaštakes palaikė snieguolėmis. Juos, po grybu pasislėpusius ir drebančius iš baimės, nuramina varliukas, parodydamas, kad čia atskrido ne snaigės, bet išdykaujančios plaštakės. O čia vėl naujas nuotykis: koncerto šokėjoms plaštakėms siuvėja musė nespėjo pasiūti iš voratinklio šilko išaustų drabužių. Nusiminusios plaštakės sutūpė ant naujai dažyto grybo ir kone žuvo. Bet nuo mirties išgelbėtų plaštakių raudonai išsidažę sparneliai atrodė taip puikiai, kad joki šilkai nebūtų galėję su tokiu gražumu susilyginti. Žiogelių ir plaštakių koncertas labai pasisekė, ir peliukai į malūną grįžo patenkinti ir laimingi.

Toje paprastoje pasakėlėje yra daug grožio: pievos spalvingumas, mažųjų gamtos padarėlių gyvumas, natūralumas. Eiliuotas pasakojimas dar pagyvinamas įpintomis dainelėmis: peliukų daina, vasarėlės sniegas, žvaigždė ir žibutė (toms dainelėms pridėtos ir gaidos). O žodinį turinį darniai papildo labai vykusios Kazio Veselkos dvispalvės iliustracijos. Kūrinėlyje yra tikrai grakščių ir poetiškų posmų:

Snigo, snigo visą rytą
Obelų žiedeliais —
Ir apsnigo, ir apkrito
Vasarėlės kelią.

Baltas, baltas pienės pūkas —
Kaip balčiausia snaigė;
Baltas, baltas pievų rūkas,
Kai dienelė baigias ... (21 p.)

Prikišti autorei galėtume bent kaikurių žodžių neteisingą kirčiavimą ir vartojimą nelietuviško žodžio "sarmata". Gal vaikams ne visai aišku bus, kas tos minimos svajonės (29 p.).

Antra knygelė **"Daržovių gegužinė"** nuostabi tuo, kad yra iliustruota pačios autorės piešiniais. Piešinių čia net daugiau negu žodinio teksto. Ir tie piešiniai labai pavykę. Daržovės turi veidus, rankas, kojas, bet jų charakterio bruožai tiksliai pagauti. Užtenka užmesti akį, ir tuojau pažįsti, kuri daržovė čia vaizduojama. O apie tos gegužinės dalyvius šitaip eiliuojama:

Ridikėlis kelia puotą:
Kviečia krapą ir salotą;
Kviečia puoton pamidorą
Ir petrušką jam į porą.

Eikim pažiūrėt, vaikučiai!
Štai, kopūstas fleitą pučia ...
Svogūnėlis smuiku groja,
Taiko stygas klumpakojui;
Muša būgną du arbūzai —
Du storuliai, du pilvūzai.
O česnakas, o česnakas,
Užsivilkęs baltą fraką
Ir mirksėdamas aguonai,
Ima grot akordeonu. (5-6 p.)

Truputį draminio elemento į pasakėlę įpina aguonos pasididžiavimas savo grožiu. Daržovės įsižeidžia ir aguoną žada išvaryti į gėlių karalystę. Bet aguona atsiprašo ir įtikina, kad ir ji esanti daržovė, tokia kaip krapas, kaip kmynas. Linksma ir taikinga gegužinė baigiasi vakare devintą valandą, daržovės ir suspindusios žvaigždutės taria vaikams labanakt. Lyg pasakos priedas yra Mindaugo laiškas iš Montrealio Birutei, kuriame vaikas pasisako nemėgstąs daržovių ir prašo parašyti pasakėlę apie saldainius ir ledus. Birutė atsako eilėraščiu, kuriame teigiama, kad valgydami daržoves, o ne saldainius ir ledus, užaugsią greičiau. Pasakėlės tekstas ir piešiniai yra grakštūs, lengvučiai, patrauklūs. Įpintos ritmingos klumpakojo ir suktinio dainelės. Čia matome ir B. Pūkelevičiūtės vaikiškų piešinių neabejotiną talentą.

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ

Trečioji knygelė **"Kalėdų dovana"** vaizduoja nesudėtingą įvykėlį: paštininkas ežys, pasikinkęs į rogutes du zuikučius, veža voverei adresuotą siuntinėlį, gautą iš Afrikos nuo draugės beždžionikės. Įpinta čia dienos aktualija: ir pašto viršininkas šernas, ir sekretorė varna, ir pats laiškanešys ežys bijo, kad siuntinyje gali būti bomba. Tačiau drąsi voveraitė nebijodama atidaro siuntinį ir ten randa didžiulį kokuso riešutą. Prakirtę riešutą, pas voveraitę puotauja ežys ir abu kiškučiai. Tuo ir baigiasi visas Kūčių vakaro nuotykis.

Pasakėlė sueiliuota sklandžiai, turi ir šokio dainelę. Gausiai iliustruota K. Veselkos dviejų spalvų piešiniais.

Visos trys knygelės yra maloni dovanėlė mažiesiems ir jų mamytėms. Didaktiniai elementai sumaniai įpinti į patį pasakojimą, pamoksliškai nemokoma, bet patys šviesūs vaizdai, džiaugsminga nuotaika veikia įtaigiai. Atrodo, kad knygeles išleido pačios autorės leidykla. Tuo rašytoja dar daugiau girtina už rūpestį duoti mažiesiems puikių lietuviškų skaitinių.

Visas tris knygeles išleido "Darna" Čikagoje 1973 m. Knygelės pardavinėjamos po $1.50 kiekviena. Puslapių skaičius: I — 38, II — 36, III — 40.

Žemesniojoje Kr. Donelaičio mokykloje, Čikagoje, sėkmingai mokytojauja penkios jaunos mokytojos, dar ne taip seniai pačios lankiusios ir baigusios Augštesniąją Kr. Donelaičio mokyklą. Iš kairės į dešinę: A. Miglinaitė, A. Ramanauskaitė, R. Kleinaitytė, G. Vindašiūtė, Kr. Bukaveckaitė ir L. Jadviršytė.

KAD MŪSŲ JAUNIMAS NEPABĖGTŲ NUO MŪSŲ

J. VALIŪNAS

Kad kas gyventų po mūsų, reikia sustabdyti mūsų atžalyno suamerikonėjimą, reikia bet kuriuo būdu mūsų vaikus ir jaunimą suinteresuoti lietuvybe. Ne visų lietuvių šeimų vaikai lanko lituanistines mokyklas. Bet ir lankantieji, — ar jiems mokykla įkvepia sentimentą mūsų kalbai, bei tėvų-protėvių šaliai? Nes jei pamokos vaikui buvo įdomios, tai jis ir po daugelio metų jas mielai prisimins ir kartu neatitols nuo lietuvybės, nors sausieji gramatikos dėsniai seniai jam bus "išdulkėję" iš galvos.

Taigi pagrindinis klausimas yra, ar mūsų jaunuolis, pradėjęs savistovų gyvenimą, tęs mūsų lietuviškus papročius, ar jis puoselės lietuvių kalbą (sekdamas liet. literatūrą ir kultūrinius pobūvius), ar jis beturės kiek nors sentimento senajai tėvų šaliai? Jei mūsų jaunimas gyvens lietuviais, tai ir mūsų dalelė juose gyvens, kai mes atsiskirsime su jais ir iškeliausime amžinybėn.

Sakome, pyktis grožiui kenkia. Ir ne vien grožiui, o ir sveikatai. Ypač vyresnio amžiaus piktas asmuo yra tikrai negaluojąs. Visai priešingai veikia juokas. Mėgstame linksmą asmenį, kuris savo nuotaikinga šneka praskaidrina kasdienybę. Tai pilnutinė asmenybė, kuri visur pritampa ir visur laukiama, o tas "susiraukęs, kaip linus braukęs", aišku yra nepageidaujamas, nors ir kaip būtų garbingas ar išsimokslinęs.

Mylime vaikus, su jais žaidžiame, juokaujame ir bandome surasti jų susidomėjimo linkmę. Vaikas ir po daugelio metų giliai įvertins tą tėvų nuoširdumą, ypač jei ir tėvų tarpusavis sugyvenimas bus nuoširdus.

Jei vaikas, tėvų paskatintas, pradeda lankyti lit. mokyklą, tai jis laukia panašaus nuoširdumo ir iš mokytojo. Jei mokytojas sudomina moksleivius dėstomuoju dalyku, įkvėpdamas jiems ryžtą pasilikti 100% lietuviais ir po mokyklinio laiko, tai toksai mokytojas yra vaikų mylimas ir ilgai nepamirštamas. Priešingu atveju jaunuolių pradėto savistovaus gyvenimo rūpesčiai-reikalai užtemdins bet kurį susidomėjimą lietuvybe.

Ar ne tas pat su prakalbų sakytojais: nenusibos kalbėtojas, jei jis retkarčiais įpins į savo pasakojimą kokį dienos įvykį, kuris sukeltų auditorijoje juoką. Tą mes dažnai pastebime amerikonų prakalbose. "Keep smiling" — tai jų labai įsidėmėtinas posakis.

Panašiai esti ir su pamokslais bažnyčiose. Teko girdėti vienoje liuteronų bažnyčioje pamaldų metu vaikams kunigo trumpą (5-8 min.) pamokslėlį. Pasigėrėtinas dalykas! Kunigas pasakoja įvairias istorijas-atsitikimus, o po to klausinėja ką nors vaikučių, ar jie girdėjo, ar jie žino tą ir tą, ir pagaliau pereina prie paminėjimo Dievo ir Šv. Rašto. Ir kas sekmadienis vaikų pulkelis, pakviestas prie altoriaus greta kunigo, didėja. Blizga vaikučių akytės: jiems įdomūs įvairūs atsitikimai-padavimai, po kurių eina moralės reikalai, pritaikyti vaikučių supratimui išvados.

Ar daugelis moka suinteresuoti mūsų vaikučius lituanistinėse mokyklose, įpindami pamokų metu ką nors įdomaus, pav., iš lietuvių tautos praeities. Geras išmokymas gramatikos bei sintaksės taisyklių dar negarantuoja, kad tos taisyklės paliks gilesnius pėdsakus. Anaiptol, tokios be paįvairinimų pamokos gali sukelti net bodėjimąsi pamokomis ir pačia lietuvių kalba.

Bet vaikas ar studentas neužmirš mokytojo ar profesoriaus, kurį jis pamėgs dėl jo įdomaus dėstymo būdo, dėl jo sugebėjimo įpinti pamokos metu įvairių lietuvių tautos praeities įvykių ir atsitikimų. O tų epizodų ar iš senų mūsų kunigaikščių laikų, jų kovų su kryžiuočiais, ar vėl epizodų iš "Aušros" laikų ir knygnešių nuotykių bei kovų su rusų caro žandarais, — tų nuotykių yra didelė gausybė. Jei istorijos eigoje lietuvių tauta ir kalba išsilaikė per šimtmečius, nežiūrint atrodančių visiškai beviltiškų išorinių aplinkybių, tai ar neužtenka medžiagos pasisemt iš tos kovingos praeities įvairių nuotykių bei įdomiausių epizodų ir juos taip perduoti jaunuoliui, kad jis pasijustų esąs vertingas garbingos mūsų tautos narys.

Niekad nevėlu pašalinti edukacines klaidas! Jei jaunuolis mielai prisimins lituanistinės mokyklos mokytojus ir jį sudominusias pamokas, tai papildyti pamirštąjį gramatinį bagažą jam niekuomet nebus vėlu jo vėlesniame savistoviame gyvenime. Ne prievarta, bet patraukimas — tai pagrindinis pedagogikos reikalavimas.

Kai I-mo pas. karo metu lankiau Maskvos Žemės Ūkio Akademiją, tai, pav., profesorius, dėstantis kristalografiją, visuomet įpindavo posmelių iš mineralogijos ir net geologijos. Ir mes, studentai, tikrai "išsižioję" klausydavom šiaip jau neįdomių pamokų iš kristalografijos. Kai prieš I-mą pas. karą Kauno vyrų gimnazijoje mokėmės rusų kalbos, jos dėstymas buvo tiek sausas, kad mes, lietuviai mokiniai, tiesiog nekęsdavome tos rusų kalbos. O kai 1915 m. persikėliau į irgi rusų I-mą Vilniaus gimnaziją, tai toks buvo malonus ir įdomus rusų kalbos dėstytojas, kad mokiniams tikrai pasidarė įdomūs daugelis talentingų rusų rašytojų. Štai ką reiškia dėstymas, kuris sudomina mokinį, ir štai mokytojas, kurį tu su malonumu prisimeni net 55 metams praėjus. Tokiais mokytojais mokinys pasitiki ir jų kol gyvas neužmirš ir sentimentas jo dėstytam dalykui neužges.

Ar tai nepritaikintina ir lituanistinėms mokykloms? Ar mokiniai su malonumu laukia šeštadieninių pamokų? Mes, senieji, 1914-1915 m. žiemą turėjome Vilniuje lietuvių kalbos mokytoją Kairiūkštį. Jį mylėjome, nes jis pamokų metu papasakodavo daug įdomių iš lietuvių tautos gyvenimo nuotykių, ir mes pasiilgę laukdavome jo pamokų. Jo jau seniai nebėra šiame pasaulyje, ir jo 2-ji generacija dauguma išmirusi, bet atminimas jo dėstyto dalyko ir įkvėpta tautai bei kraš-

tui meilė palieka neišdilusi ilgus dešimtmečius.

Ir tėvai, ir lit. mokyklų mokytojai, ir visų jaunimo organizacijų puoselėtojai labai gerai žino tą auksinę mintį, kad jei būsi kuo nors patrauklus vaikui ar jaunuoliui, jei jį suprasi, tai atsiras abipusis nuoširdumas, kuris užtikrina vaiko ir jaunuolio meilę dėstomam dalykui, taigi ir lietuvybės idėjai. Tai ir yra tas lietuvybės sentimentas, kurį būtina sužadinti mūsų atžalyne, kad tuo keliu sustabdytume beatodairinį jaunimo amerikonėjimą. Ar neverta apie tai rimtai pasvarstyti?

ORO MOKYKLA AUSTRALIJOJE, MOKINIAI

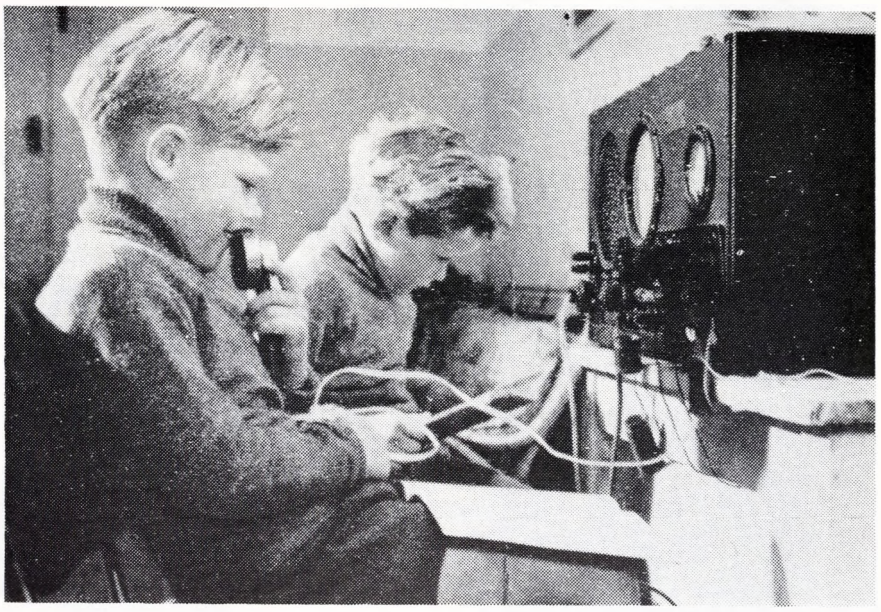

DIDŽIAUSIA MOKYKLA PASAULYJE

AVA SAUDARGIENĖ

Didžiausia pasaulyje mokykla nepanaši į kitas mokyklas. Jos klasė apima šimtus tūkstančių kv. km. Tos mokyklos mokiniai, tai vaikai farmerių, varovų, brangių akmenų jieškotojų ir vienišų klajūnų, gyvenančių Australijos dykumose. Jos klasėje yra 60, gal mažiau, gal kiek daugiau, vaikų 5-14 metų amžiaus. Tai australiška radijo mokykla (School of the Air).

Radio mokykla, kaip ir visos mokyklos, yra švietimo ministerijos žinioje, ruošia vaikus augštesniajam mokslui pagal mokykloms nustatytą programą. Bet jos klasė yra didžiausia pasaulyje ir jos darbo metodas kitoks, negu miesto mokyklų.

Australijos beribį didumą ir vienišumą pajutau važiuodama iš Sydnėjaus į tolimuosius vakarus. Mačiau šimtus mylių lygios raudonos žemės apaugusios mažais dygliuotais krūmokšniais ir išdžiūvusiomis smilgomis. Kelias tiesus, nesibaigiantis veda kažikur į begalybę. Artimesniame akiraty klaidina miražai ežerų, kurių pakrantėse apaugusiose medžiais, laukinių arklių šmėklos ganosi. O žmonių, net miražuose, nė ženklo. Žmonės gyvena miestuose, vandenynų pakraščiuose. Kontinento vidury miestų nei kaimų nėra, arba labai nedaug. Viena, kelios, ar keliolika šeimų pasimetę didžiuliuose plotuose, nuo kaimynų šimto ar daugiau kilometrų atstume.

Vaikų skaičius izoliuotose vietose mažas. Kadangi mokslas iki 14 metų privalomas, vaikai atiduodami į miestą arba mokosi korespondencijos būdu. Tokie vaikai gaudavo korespondencinį kursą, ministerijos paruoštą, kurį su motinos pagalba išeidavo, ir artimiausia mokykla patikrindavo. Vaikas neturėjo kontakto su pasauliu, o motina nešė didelę naštą. Darbas reikalavo valios save ir vaiką priversti reguliariai dirbti. Aišku, toks vargingas metodas gerų rezultatų nedavė.

Prasidėjus lėktuvų ir radijo erai, atstumai sumažėjo. Gyvenančių dykumose vienišumas ir izoliacija kad ir neišnyko, bet sušvelnėjo. Dėka oro susisiekimo, farmų ir išmetytos dykumose šeimos pajuto tolimų kaimynų ir miestų artumą. Labiausiai suartino "skraidančio daktaro" radijas.

Gyvenantieji izoliacijoje įsitaisė dviejų krypčių radiją, kuriuo per skraidančio daktaro stotį palaiko ryšį su pasauliu. Šis visoje Australijoje išsiplėtęs radijo tinklas, davė idėją steigti radijo mokyklas, ir 1951 m. pirmą kartą skraidančio daktaro radijo tinklas buvo panaudotas vaikų mokymui. Radijo aparatai sukonstruktuoti taip paprastai, kad kiekvienas vaikas juo lengvai operuoja.

Pirma, bandomoji mokykla ėmė veikti iš Alice Spring stoties, Australijos centre, kurį supa šimtai tūkstančių kv. km. dykumos, kuriose yra keliolika milžiniškų gyvulių farmų, nutolusių šimtus mylių viena nuo kitos. Radijo pagalba užmegztas ryšys su ten izoliuotais vaikais. Pradžioje buvo duodama trys pamokos savaitėje, vėliau padidinta iki 25.

Po sėkmingo bandymo, panašios mokyklos įsteigtos ir kituose dykumų centruose: Broken Hill, Port Augusta, Cloncurry, Darvin.

Radijo mokyklos pamokos eiga kiek panaši į normalioje mokyklos klasėje. Kiekvieną rytą mokinys sėda prie radijo, kuris turi priimtuvą ir siųstuvą. Paprastu rankenos paspaudimu jis gali daryti perjungimus. Į "klasę susirenka" 50-70 vaikų. Nustatytu laiku pasigirsta mokytojos pasveikinimas, kurį seka mokinių patikrinimas. Vardu iššauktas vaikas atsako. Kartais už vaiką atsako motina, paaiškindama, kad Jonukas serga ir "klasėje" jo nėra. Po to prasideda pamoka: mokytojos klausimai, mokinių atsakymai, naujos pamokos aiškinimas, uždavinių sprendimas, bendri pokalbiai aktualiais klausimais, kaip pieninkystė, insektų naikinimas, apsisaugojimas nuo gyvačių ir t.t. Pokalbiuose, mokytojai vadovaujant, dalyvauja visi mokiniai. Pasireiškia bendri interesai, užsimezga draugystė tarp vaikų, kurie pažįsta vienas kitą iš balso. Geresniam susiklausymui mokyklų mokiniai, balsavimu per radiją, išsirenka seniūną. Metų pabaigoje laikomi egzaminai.

Radijo mokykloms mokytojos parenkamos merginos švelniais, meliodingais balsais. Balso tonacija ir geras balso valdymas yra labai svarbus elementas darbo sėkmei. Kandidatės išeina specialų kursą, šalia normalaus pedagoginio kurso, ir tik po to skiriamos darbui.

Darbo pradžia tiek mokytojai, tiek vaikams yra sunki. Bet vėliau, per orą plaukia pažįstami balsai, visa "klasė" šimto tūkstančių kv. km. plote tampa viena, artima bendruomene, užsimezga draugystė.

Oro mokyklos bendradarbiai yra tėvai. Sykį į mėnesį tėvai turi "susirinkimą". Pasinaudodami tuo pačiu radijo aparatu, jie sprendžia iškilusias

problemas, jieško sprendimo kilusiems sunkumams, patiekia sumanymus, priima rezoliucijas, nutaria ruošti šventes. Kaip normalioje miesto mokykloje!

Prieš metines atostogas, kurios sutampa su kalėdinėmis, radijo mokyklos mokiniai duoda koncertą ar vaidinimą, kurio klausosi plati apylinkė. Pranešami mokyklos užbaigimo rezultatai. Mokslo metai baigiami iškilmingai. Suskamba mokytojos ir mokinių balsai, jų dainos oro bangomis nuskrenda šimtus km. ir sujungia į vieną šeimą tuos vienišus, tolimų plotų vaikus, lankančius didžiausią pasaulyje mokyklą.

Klausydama radijo mokyklos pamokos turėjau viziją: įkurti lietuvišką radijo mokyklą vaikams ir jų tėvams išmėtytiems milžiniškuose Žemės rutulio plotuose. Radijo bangomis sujungti į vieną tautą ir tuos, kurie pažintų vienas kitą vien iš balso ir bendrų idėjų.

1974, Sydney.

"MOTERS" ŽURNALAS SKELBIA TRUMPOS NOVELĖS
— *IKI 2.000 ŽODŽIŲ* —
konkursą

Rašinius, pasirašytus slapyvardžiu, pridėjus užklijuotą voką su pavarde, adresu ir telefonu,

PRISIŲSTI REDAKCIJAI IKI 1974 M. LIEPOS MĖN. 1 D.

I PREMIJA — 100 DOLERIŲ
II PREMIJA — 50 — DOLERIŲ

Tema paliekama pasirinkti laisvai iš kasdieninio gyvenimo aplinkos, žiūrint iš linksmesnės ar rimtesnės pusės. Konkurso tikslas — paskatinti moteris daugiau pasireikšti kūrybiniai, todėl konkurse gali dalyvauti visos, išskiriant tik pačias konkurso komisijos nares.

Konkurso komisiją sudaro: Z. Daugvainienė, A. Karkienė, E. Krikščiūnienė, N. Kulpavičienė, V. Šaltmiras. Rezultatai bus paskelbti spalio mėnesio 27 dieną.

Kviečiame dalyvauti visas moteris.

Rašinius siųsti šiuo adresu:

"Moteris" — konkursas
1011 College Str.
Toronto, Canada
M6H 1A8

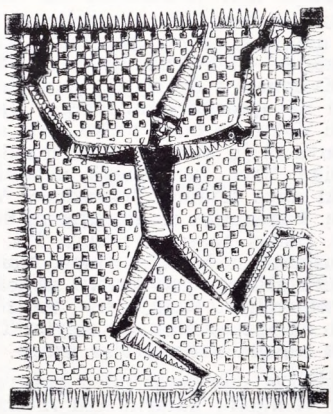

PALAIMINTAS JUOKAS

PRANYS ALŠĖNAS

Kiekvieno žmogaus juokas yra jo didelis turtas. Kas gali dažnai ir laisvai juoktis, tas yra begaliniai turtingas. Net gi žmogaus malda į Dievą neprivalėtų būti atliekama rūgščiu veidu ir liūdesio perkreiptomis lūpomis. Žmones paversti nusiminusiais ir be šypsnio lūpose, tai tik nūdienių žiauriausių bedievių-komunistų tikslas.

Maryknoliu vienuolis, Tėvas Edward J. McCabe, iš Providence, R.I., dideliam savo nustebimui išsiaiškino, kad raudonojoj Kinijoj juokas yra nelegalus veiksmas. Jis, ėjo gatve Kweilin mieste, Kinijoj su kitu kiniečiu kunigu, ir pastarasis paporinęs kažkokį juoką. Tėvas McCabe atsakė į tai labai nuoširdžiu juoku. Ir kas iš to išėjo? Gi tuč-tuojau vienuolis buvo areštuotas komunistinio policininko...

— Viešoj vietoj juoktis neleidžiama jokiomis aplinkybėmis, — raudonasis pareigūnas pasakė misijonieriui.

— Liaudies Kinija turi atlikti gana daug ir rimtų darbų, tat juoktis gatvėse visiškai nedera ir negalima.

Tačiau šis raudonojo pareigūno teigimas ir vienuolio areštas, anaiptol juoko reikšmės nepanaikina ir nesumažina. Galima rasti daug pavyzdžių, kur juokas vaidino ir tebevaidina labai rimtą vaidmenį.

Edith Štein, konvertitė iš judeizmo ir karmelitė vienuolė, kuri buvo sudeginta nacių krematorijume, paliktuose savo užrašuose yra parašiusi, jog ji niekad ir niekur tiek daug ir nuoširdžiai nesijuokusi, kiek vienuolyne. Jos širdis džiaugdavosi ir lūpos šypsodavosi net vienuolyno maldų metu. Kita gi to paties vienuolyno atstovė, gyvenusi ir dirbusi prieš nacių erą, Theresė Martin, taip pat buvo tokia linksma ir taip visas kitas vienuoles uždeganti juoku, kad kai jos vienuolyne nebūdavo, kitos vienuolės sakydavo: "Šiandien nebus juokų, nes sesers Theresės nėra vienuolyne."

Nesuskaitomi skaičiai pavyzdžių galima būtų nurodyti iš šventųjų ir palaimintųjų gyvenimo šioje žemėje, kur jie buvo tikri juoko meisteriai.

Žmonių sveikatą prižiūrintieji mokslininkai daktarai anais laikais nedaug dėmesio kreipdavo į žmonių juoką, bet žmonės juokdavosi, galima sakyti, tik "iš inercijos". Gi dabartinis medicinos mokslas juoką laiko neįkainojama vertybe, nes "kuris ligonis juokiasi, tas ir sveiksta."

Dr. James J. Walsh (jau miręs) savo užrašuose rašė apie vieną moterį, pradėjusią smarkiai sirgti nuo 37 m. amžiaus ir turėjusią eilę operacijų. Tačiau ši moteris, nežiūrint palūžusios sveikatos, dėl savo begaliniai linksmo būdo, tiesiog atsisakiusi priimti mirties diagnozę ir ji, esą, "per juoką vėl išsiveržė gyveniman . . ."

Toji paliegus moteris, — rašo Dr. James J. Walsh, Forthamo universiteto sociologinės m-klos medicinos srities direktorius, — kai jau nugalėjo savo buvusias ligas, tai niekad daugiau nebesirgo ir sulaukė net 103 m. amžiaus.

Medicina turi labai daug pavyzdžių, kuriuose įmatoma, jog juokas, tai vienas iš geriausių vaistų ir jis žmogui nieko nekainoja, jis nenormuotas. Juoką gali naudoti tokiomis dozėmis, kokios tau patinka ir prie kokių pats prisiverti.

Kanadietis, žymus medikas, Sir William Osler, nepagailėjo juoko pavadinti gyvenimo muzika. Esą, juokas, tai reiškinys, apšviečiąs visą gyvenimo horizontą. Juokas nuskaidrinąs ir nušviečiąs žmogaus mintis, jis veikiąs kaip stebuklingas vaistas žmogaus smegenis, nervinę sistemą, atleidžiąs ir atpalaiduojąs visas muskulų ir žmogaus kūno jungčių įtampas. Juokas, esą, gimdo žmogaus mintyse gerą nuotaiką ir palaiko jį visuomet jaunu. Juokas keliąs dvasinį pasaulį. Žmogus, kuris juokiasi, jokiose srityse nesąs bevilitiškas. Carlyle gi sako, jog žmogus, kuris nuoširdžiai juokiasi, jokiu būdu negali būti blogas žmogus, jo lūpose ir širdyje juokas, yra jo, kaip žmogaus, gerumo atestacija.

Tėvas Faber esąs pasakęs, jog geriausias būdas nugalėti mūsų seną ir

nuolatinį persekiotoją ir gundytoją — velnią "tik geru humoru ir dar kartą geru humoru". Žinoma, humoras privalo būti palydimas skanaus juoko, nes kitaip ir geriausias humoras pranyksta be atgarsio.

Sakoma, jog juokas lydėsiąs žmonių sielas ir pro dangaus vartus, žinoma, tuos, kurie turės privilegiją ten įžengti. Nuo jų akių bus nudžiovintos ašaros ir jie džiaugsis bei juoksis amžinai Viešpaties akivaizdoj. Būsią verksmo, kaip sakoma, ir dantų griežimo tiems, kuriems dangaus vartai bus uždaryti.

Taigi, besiruošiant ir amžinajam, pomirtiniam gyvenimui nereikia užmiršti džiaugsmo ir juoko, nes tai yra tarytum maršas šioje žemiškojoj piligriminėj mūsų kelionėj — maršas į anapus, taip lygiai, žinoma, maršas ir į paties žmogaus (dar šioje žemėje) gerėjimą, tobulėjimą . . .

* * * *

MŪSŲ NAMŲ ŠEIMININKĖ

Č. BUTKYS

Beveik per visą mūsų gyvenimą Lietuvoje Kaune pas mus tarnavo Elžbieta Majauskaitė. Mano žmona (vaikų rašytoja N. Butkienė) ją vadino mūsų namų šeimininke.

Pati Elžbieta buvo paprasta moteris, neturtingo kampininko duktė, ji nebuvo lankiusi jokios mokyklos. Buvo labai pamaldi ir jos didžiausia svajonė buvo tapti vienuole. Ji buvo mažo ūgio ir negraži, bet dėl jos gero būdo savybių Kauno jaunikaičiai jai piršosi. Į Kauną ji atvažiavo tik aplankyti savo ištekėjusios vyresnės sesers, bet pasiliko visam amžiui ten gyventi.

Kai ji atėjo pas mus tarnauti ji nemokėjo nei skaityti, nei rašyti, bet mano žmona ją išmokino. Tada ji jau galėjo melstis iš maldaknygės ir įstojo į Zitiečių draugiją. Jos viena draugė, amžiumi vyresnė už Elžbietą, rinko pinigus, kuriuos rengėsi paaukoti vienuolynui, į kurį ji pati norėjo įstoti. Ji sutaupė net penkis tūkstančius litų ir tas santaupas atidavė vienuolynui. Vienuolynas jos pinigus mielai priėmė, bet jai pareiškė, kad vienuole tapti negalės dėl menko išsimokslinimo, ji galėtų tik padėti virtuvėje ir darže ar kituose panašiuose darbuose.

Mūsų Elžbieta sužinojusi apie tai daugiau nebesvajojo apie vienuolyną. Ji savo santaupas atidavė savo broliui, kuris rengėsi pirkti namą. Jo klastinga sužadėtinė įkalbėjo pirkti namą jos vardu, o po to atsisakė už jo tekėti. Tokiu būdu mūsų Elžbietos sutaupyti pinigai nuėjo į apgavikės rankas.

Elžbieta daug padėdavo vaikų vaidinimams Kauno Valstybės teatre. Jos žinioje buvo visi vaikų kostiumai. Ji padėdavo vaikus aprengti, prižiūrėdavo, kad jie neišdykautų. Kai leidėme žurnalą "Vaikų Žodis" ji tvarkė ekspediciją: ji įleisdavo laikraštėlio skaitytojus pas redaktorę. Taip pat ji buvo labai naudinga, kai mano žmona ruošė vaikų sporto šventę Kaune.

Ji kas dieną ėjo į bažnyčią, labai stengėsi padėti vargšams. Mano žmonai esant užsienyje aš stebėjausi, kodėl mano maisto išlaidos būdavo tokios didelės. Sykį Elžbieta išvažiavo aplankyti savo giminių, tada viskas ir paaiškėjo. Vienas po kito pradėjo eiti elgetos teiraudamiesi apie Elžbietą, vienas iš jų nusiskundė, kad šiandien liksis be pietų, taip ir paaiškėjo, kad

A. SLUCKAITĖ ILIUSTRACIJA

mūsų Elžbieta apie 20-30 elgetų šelpdavo mūsų maistu. Elžbietai sugrįžus paklausiau, kodėl ji taip elgėsi. Ji atsakė, kad žinojo mano gerumą bet, kadangi aš neturėjau pakankamai laiko tam savo gerumui parodyti, tai ji stengėsi man padėti. Ji negalvojo daranti nusikaltimą, kad nesiklausus iš mūsų kišeniaus šelpė vargšus. Bet šiaip ji buvo nepaprastai sąžininga.

Vienu metu gyveno pas mane grafas Chrapickis. Jis dažnai ant stalo palikdavo paskleistus pinigus, net iki 10 tūkstančių litų. Jo draugai galėdavo ateiti ir naudotis jo kambariu, kai jis pats būdavo išėjęs. Tokiais atvejais Elžbieta sudėdavo į voką visus pinigus ir paslėpdavo, o pati grafą, grįžusį išbardavo už nerūpestingumą. Ji aiškindavo, kad, jei jo pinigai žūtų, tai jis įtartų ne savo draugus, bet, kaip tarnaitę, ją pačią. Ir tikrai jis pasitikėjo Elžbietos sąžiningumu, nes ji neklausus nė cento iš jo nepaimdavo.

Ji pas mus šeimininkavo ir dirbo ilgus metus, tokių pasišventusių šeimininkių dabar jau nebėra. Prisimindamas nuoširdų jos darbą norėjau paminėti Elzbietą, kuri savo senatvę praleidžia Kaune.

MIRĖ DR. M. ANDZIULYTĖ-RUGINIENĖ

Iš Lietuvos gautomis žiniomis, 1973 spalio 11 d. Kaune mirė dr. Marija Andziulytė-Ruginienė, istorikė, pedagogė, bebaigdama 77-sius metus savo amžiaus.

Dr. M. Ruginienė nepriklausomos Lietuvos laikais buvo viena iš iškiliausių moterų. Gimusi Paežeriuose (Vilkaviškio ap.), baigusi Vilkaviškio mergaičių gimnaziją, prasidėjus Pirmam pasauliniam karui pasitraukė į Rusiją ir toliau mokėsi Peterburgo mergaičių augštuosiuose kursuose. 1917 m., revoliucijai prasidėjus, Amerikos Romos Katalikų Susivienijimas buvo paskyręs kelias stipendijas Rusijoje esantiems lietuviams eiti augštuosius mokslus Šveicarijoje. Iš šių stipendijų keturios teko lietuvaitėms mergaitėms: Marijai Andziulytei (vėliau Ruginienei), Onai Petrauskaitei (vėliau Krikščiūnienei), Uršulei Urnežiūtei (vėliau Starkienei) ir Emilijai Ramanauskaitei (vėliau vienuolei kazimierietei ses. Alfredai). Tačiau stipendijos galėjo būti išmokamos tik Šveicarijoje, o mergaitės net kelionei pinigų neturėjo. Joms pagelbėjo kun. Vailokaitis: kiekviena gavo po 300 rub. Kelionėje į Šveicariją joms teko patirti nepaprastai daug vargo. Ypač pereiti Vokietiją buvo sunku. Prie sienos buvo iš jų atimtas visas maistas, o pinigų buvo jau beveik nebelikę, nes iki gavo leidimą pervažiuoti Vokietiją, 4 mėnesius turėjo gyventi Švedijoje. Badas pažvelgė į akis. Tik O. Petrauskaitė ir Putinas (kartu važiavęs iš Peterburgo į Šveicariją su tokia pat stipendija studijuoti) teturėję dviem dienom pietus pavalgyti. Tuo menku maistu dalijosi visa grupė.

Fribourge mergaitės buvo apgyvendintos vienuolių katariniečių internate. Tačiau čia, Fribourge, susidūrė su kliūtimis įstoti į universitetą. Tik Stasio Šalkauskio (ten jau studijavusio) pastangomis buvo priimtos. M. Andziulytė pagrindiniu studijų dalyku pasirinko istoriją istorijos - filosofijos fakultete. Studijos jai labai gerai sekėsi ir, baigusi universitetą, parašė disertaciją apie Žemaičių vyskupijos įsteigimą. Už šią disertaciją ji gavo filosofijos Dr. laipsnį.

Universitete Marytė tarp lietuvių studentų ypač pasižymėjo tautine veikla. Ji buvo lietuvių stud. draugijos "Lithuania" vicepirmininkė. Fribourge susidraugavo su Kl. Ruginiu (taip pat įsigijusiu Dr.), su kuriuo vėliau susituokė.

Karui pasibaigus ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę, dr. M. Andziulytė grįžo į Lietuvą ir pradėjo pedagoginį darbą. Nuo 1926 m. ji buvo paskirta Kauno "Saulės" mergaičių seminarijos direktore, (o jos vyras — direktorium Simano Daukanto vyrų seminarijos). Višinskio gatvėje Ruginiai įsigijo namelį, kuriame ir mirė dr. M. Andziulytė-Ruginienė po ilgos, sunkios ligos, palikdama našliu savo vyrą (vaikų neturėjo).

Dr. M. Ruginienė visą savo gyvenimą pasižymėjo ypatingu moteriškumu

taurumu, rimtumu. Rengdavosi labai kukliai, bet elegantiškai ir skoningai. Visa savo asmenybe direktorė-mokytoja buvo idealus pavyzdys savo auklėtinėms. Lietuvoje buvo taip pat veikli visuomenininkė, skaitydavo daug paskaitų pedagoginiais klausimais arba žvelgdavo į istorinius įvykius. Be to, abu Ruginiai — taip Marija, taip Klemensas — buvo giliai tikintys, nuoširdūs katalikybės rėmėjai, ypač ateitininkų organizacijos.

Marytė Andziulytė, studijuodama Šveicarijoje ir būdama "Lithuania" dr-jos valdyboje palaikė nuoširdžius ryšius su lietuviais studentais. Iš tų laikų yra užsilikusios korespondencijos su Putinu. Tiesa, šiuo atveju yra paskelbti tik Putino jai rašyti laiškai (V. M. Putino Raštai, X t.). Tačiau iš šių trumpučių laiškelių galima nuspėti apie M. Andziulytės, kaip studentės, charakterį. Dėl jos nepaprasto kuklumo ir rimtumo kolegos manė ją linkstant į vienuolyną. Todėl ir Putinas vieną jai kalėdinį pasveikinimą (1918. XII. 24) lyg ir juokaudamas pradeda:

"Liepė dėl manęs mamytė
Juodą rūbą siūt,
O aš niekad nenorėjau
Zokoninke būt." (Žmonių daina)

Toliau su ta pačia šypsena: "Kuomi Draugė Marytė taip susirūpinusi? — Danguj respubliką įvesti? — (Prierašas): Rimtai Vicepirmininkei tik su rimtais žmonėmis draugauti dera. (Pas.) Monarchistas."

Čia atkreiptinas dėmesys į tą "respubliką" ir Putino parašą "Monarchistas". Mat tuo metu, Lietuvai atgaunant nepriklausomybę, tarp šveicariečių studentų vyko aštrūs ginčai — ar Lietuva turi būti respublika ar monarchija. M. Andziulytė tvirtai laikė respublikonų pusę.

Dr. Andziulytė-Ruginienė palaidota 1973 m. spalio 14 d. Paežeriuose. Ji norėjusi ilsėtis šalia savo tėvelių. Amžina ramybė danguje šiai tauriai Lietuvei.

M. M. Slavėnienė

MARIJĄ ŽUKAUSKAITĘ PRISIMINUS

(1882 — 1966)

V. Mikalonytė-Valaitienė

Seinai, mielieji gražieji Seinai! Tik suminėjus šio miestelio vardą atmintyje iškyla vardai tų, kurie grindė kelią į brangios tėviškės laisvę. Be daugybės Seinų dvasinės seminarijos auklėtinių ir gražaus būrio jų profesorių, kurių vardai ir šiandien užtinkami spaudoj, buvo nemažas skaičius moterų, kurios darbavosi šiame lietuvių kultūrinio judėjimo centre — Seinuose. Pranašiausia iš jų buvo Marija Žukauskaitė.

Gimė Marija 1882 m. knygnešio Andriaus Žukausko šeimoje, Maišymų k., Rudaminos parapijoj. Tėvas išmokė dukterį skaityti ir rašyti, o ši jam padėjo gabenti knygas iš paprūsės ir jas platinti. Iš giminių labiausiai ji mėgo dėdę kun. Jurgį Krokininką, Vištyčio kleboną, kuriam knygų platinimas irgi nebuvo svetimas. Pas jį pagyvendavo ilgėliau.

1907 m. Mariutė dalyvavo Kaune pirmoje moterų konferencijoje. 1908 broliui Pranui pradėjus dirbti "Šaltinio" spaustuvėj Seinuose, išvažiavo jam šeimininkauti, gi 1909 m. į Seinus pasiėmė brolius Liudą ir Bernardą ir juodu leido į miesto mokyklą mokytis, o pati be šeimininkavimo dar dirbo "Šaltinio" administracijoje. Tuo metu Seinuose veikė "Žiburio" draugija, "Šv. Zitos" dr-ja, vaidintojų būrelis vadovaujamas Prano Žukausko ir Dokalskio. Ir Mariją galėjai matyti visuose susirinkimuose, visuose vaidinimuose, kun. Narjausko vedamame chore ir t.t. Su dideliu pasisekimu tas vaidintojų būrelis 1908-1914 m. laikotarpyje suvaidino: 'Vagys", "Napasisekė Marytei", "Nepadėjus nėr ko kasti", "Ponas ir mužikai", "Liūdna dainelė", "Šv. Agnietė" ir kt. Ne tik pati visuose vaidinimuose dalyvavo, bet ir kitas, buvusias aplenkėjusias, prikalbino dėtis, pav. Juliją Kvainauskaitę. Juodvi buvo puikios vaidintojos.

M. ŽUKAUSKAITĖ

Dėl tos veiklos Marytę pažinojo ne tik lietuviai kunigų seminarijos profesoriai, bet ir kanauninkas R. Jalbžykowskis, kuris būdamas lenkas pakankamai gerai kalbėjo ir lietuviškai. Jis buvo kviečiamas į tuos pobūvius.

Prasidėjus I pas. karui, ir Seinuose lietuviškam veikimui sustojus, Marija su broliu Pranu pasitraukė į Vilnių ir ten pasiliko. Ir čia įsitraukė į visuomeninę veiklą. Jos gabumas vadovauti atkreipė vadovaujančių asmenų dėmesį ir ji buvo pakviesta vadovauti Šv. Mikalojaus vaikų prieglaudai 1915 m.

Būdama prieglaudos vedėja neužsidarė, o labai aktyviai reiškėsi visose Vilniuje veikusiose lietuvių draugijose. Nuo 1925 m. ligi 1928 m. buvo "Vilniaus Aido" ir kt. vardais pavadintų vienkartinių leidinių atsakingoji redaktorė. Ji buvo daug kartų lenkų teismo bausta kalėjimo bausme už lenkams nepatikusius straipsnius, tilpusius tuose leidiniuose iškeliant lietuviams okupanto daromas skriaudas.

Vieno tokio Mariutės kalinimo metu Lukiškio kalėjime ją atlankė senas pažįstamas, tuometinis Vilniaus arkivyskupas R. Jabžykowskis ir pažadėjo jai pagelbėti.

Kai 1934 m. mirė Valkininkų klebonas kun. Maliukevičius, arkivyskupas į tą vietą numatė skirti kun. P. Bieliauską (katedros vikarą). Nei pats kunigas nenorėjo iš Vilniaus išvažiuoti, nei lietuviai veikėjai jo išleisti, nes jam išvykus būtų buvus didelė spraga lietuvių veikloje. Tada Marija prašė arkivyskupą, kad kun. P. Bieliauską paliktų Vilniuje. Arkivyskupas pažadėjo ir savo žodį ištesėjo.

Seinuose tarp lenkų ir lietuvių kovota net ir bažnyčioje. Vieną sekmadienį lietuviai užgiedojo lietuviškai. Juos nutildyti norėdami užgiedojo ir lenkai lenkiškai. Tada kanauninkas ir kunigų seminarijos profesorius Jalbžykowskis, kuris vėliau tapo Vilniaus arkivyskupu, sėdėjo klausykloje — klausė išpažinčių. Išgirdęs tokį "giedojimą" išėjo iš klausyklos, priėjo prie lenkų ir prašė nutilti, bet tie nenutilo, tada jis priėjo visai arti, nusiėmė nuo kaklo stulą ir apmušė lenkus per galvas. Todėl Marijos pažintis su arkivyskupu išėjo į naudą lietuviams.

Visą savo gyvenimą ji pašventė kitiems, daugiausia lietuvių vaikams, kurie gyveno jos vadovaujamajame bendrabutyje.

Pastebėjusi nors mažą įtarimą sielojosi ir šoko visa energija gelbėti laiku.

Tai buvo, berods, 1925 m. žiemą. Mariutė lankė savo tėvelius ir kitus šeimos narius Maišymuose. Kažkuriuo reikalu buvo ir Lazdijuose. Užsuko ir pas mane į gimnazijos bendrabutį ir labai nelinksma ėmė pasakoti, kad jos mergaitės iš Seinų apylinkės sudaro jai labai sunkų rūpestį, kad pas jas pradėjo užeidinėti lenkų karininkai, jau bando ir į miestą išsivesti. Jų tarpe esanti ir mano sesuo Antanė . . . Ji giliai atsidūsta, o akys sopuliu žaižaruoja. Veido išraiška man sako: "matai kam aš jas užauginau! . . ."

Savo netrumpą gyvenimą kitiems aukojo; sau beveik nieko neėmė. Senatvę praleido gimtojoj tėviškės troboj — Maišymų k. Mirė 1966 kovo mėn 28 d. Palaidota Rudaminos kapuose šalia tėvelių, brolio Prano ir sesers Elenos.

A. VYTĖNAS MOTINA SU VAIKAIS

LAIŠKAS MOTINAI

Kai pavasario vakaras saulutę kviesdavo poilsiui ir jos spinduliai auksu žėrėdami, atsisveikinant, glamonėdavo priešais langą esantį beržynėlį, tuo laiku išeidavau pasigrožėti vakaro burtais ir mintimi nuklysdavau į Tėviškę, laimingas kūdikystės dienas, kada, Tu geroji mama, savo meilės spinduliais mane glamonėdavai.

Šiandie mano gimimo diena ir aš mintyse skrendu pas TAVE mama. Klausi kodėl tą savo sukakties šventę, taip kukliai praleidžiu? Nuo tos dienos, kada karo audrai siaučiant, netekau Tavęs, supratau Tavo pasišventimą, tautai, šeimai ir vaikams. Todėl savo gimtadienio dieną, gautas gėles bei sveikinimus dedu prie Tavo kojų. Yra sakoma: jei nepergyvenai didžios nelaimės, artimo skausmo nesuprasi, jo paguodai liksi šaltas ir abejingas. Ypatingai jaunystėje, kada gyvenimas atrodo lyg užburtas pasakų pasaulis, su savo paslaptimi ir grožiu.

Tuo laiku vienam iš mūsų šeimoje susirgus, Tavo veide aš nesuprasdavau rūpestingo ir paslėpto skausmo. Nepastebėdavau ir tada, kai žiemos vakarais pasakodavai, kaip per I-jį pasaulinį karą, didžiuliam žmonių spūstyje, Tu pasimetei su savo šeima ir tris paras, be paliovos per miškus ir krūmus, sudraskytu veidu eidama, savo vaikų vardus šaukei, jų ieškodama. Ketvirtoje dienoje pamačiusi savo mažuosius pamiškėje, iš džiaugsmo prie jų puolei, glausdama prie savo širdies. Tuo metu Tavo vyresnysis sūnus pastebėjęs motinos siaubingai kruviną veidą — sušuko: mamyte, štai karvutė su keturiomis kojomis! Mama staiga atsisuko ir jos veidu švelni šypsena nuslinko, davusi progos sekundei savo didį sielvartą užmiršti.

Panašus sutapimas atsitiko ir man, mama, kada iš savo tėviškės išblokšti Vokietijoje, bombardavimo metu pasimečiau su savo jaunesniuoju 3-jų m. amž. sūnumi. Neteko man kentėti 3 dienas, kaip Tu mama, vakaro sutemoje mano sielvartas baigėsi, nes radau ramiai miegantį sūnų, svetimoje šeimoje. Nuo tos dienos supratau Tavo pasiaukojimą, meilę ir didelį skausmą. Tavo giedrios ir visad mylinčios akys, mano širdyje liks amžinai.

Mieloji mama, štai kodėl aš savo gimimo dienos proga, su meile tik Tave ir visas motinas prisimenu, nes gimdymo metu, naujos gyvybės atėjimas pasaulin, motinai skausmą, kartais net mirtį atneša.

Jau ir saulutė nusileido, o aš dar sėdžiu su savo mintimi. Tuo metu sušlamėjo vakaro vėjas ir jo paliesti gėlių žiedai suvirpėjo, aš jaučiau kaip jie šnabždėdami, suprato mano gimimo dienos prasmę. K. Čampienė

• MOTERYS PASAULYJE

Sesuo T. L. Adomaitytė, Kordoboje, Argentinoje, atšventė 50-ties metų vienuoliško gyvenimo sukaktį. Jubiliatė gimė J.A.V.; nuo 1923 m. priklausė Šv. Kazimiero kongregacijai; mokėsi Lietuvoje; mokytojavo įvairiose vietovėse Šiaurės ir Pietų Amerikoje. Argentinoje išgyveno vienuolika metų, kur ėjo atsakingas pareigas kongregacijoje. Ilgus metus mokyklose dėstė anglų kalbą, taip pat dirbo lituanistinėse mokyklose, kur dėstė lietuvių kalbą. Paskutiniu laiku vėl persikėlė gyventi į J.A.V.

N. P. M. Seserų vienuolijos vyresnioji **Ses. Margarita Bareikaitė,** Putname Amerikos moterų suvažiavimo metu kuria židinį.

WASHINGTONO LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBAS ATSISVEIKINO SU IŠVYKSTANČIA P. AUŠROTIENE

Washingtono Lietuvių Moterų Klubas suruošė priešpiečius atsisveikinti su į Floridą išvykstančia savo nare, buvusia trumpalaike klubo pirmininke Veronika Aušrotiene. Nors gaila netekti vienos klubo narės. bet palinkėta jai laimės jaukiai įsikurti šiltoje Floridoje, į kurią šiomis dienomis išvyksta ponai Aušrotai.

Nuotraukoje iš kairės į dešinę: Veronika Aušrotienė (stovi), nugara sėdi — Bronė Tautvilienė, Gražina Krivickienė, ir klubo pirmininkė Aldona Bačkaitienė.

Birutės draugija, Buenos Aires, Argentinoje, atšventė 44-tų metų jubilėjų. Draugijai ilgus metus vadovauja **Anastazija Bagdonienė.** Sukaktis buvo paminėta vaišėmis ir koncertu, kur programą atliko jaunieji dainininkai ir šokėjai.

"Grandies" ansamblis paruošė lietuviškų vestuvių spektaklį. Pastatymui naudota medžiaga: M. Glemžaitės — kupiškėnų vestuvės; kun. A. Juškos — svodbinės dainos ir S. Petersonienės — įvadas. Spektaklį parengė ansamblio vadovė **Irena Smieliauskienė.** Šis spektaklis su dideliu pasisekimu gastroliuoja įvairiose lietuviškose kolonijose.

Dr. Halina Ladukaitė-Montvilienė yra paskirta J.A.V. Bradford Computer a. Systems bendrovės viceprezidente. Ji yra baigusi Vilniaus ir New Yorko universitetuose matematikos fakultetą, 1958 m. apgynusi disertaciją gavo matematikos daktaro laipsnį.

Adelaidėje, Australijoje, tautinių šokių grupė "Žilvinas" vad. **Z. Bielskytės** ir choras "Lituania" **vad. R. Kubiliūtės** dažnai pasirodo įvairiuose tarptautiniuose festivaliuose, atstovaudami lietuvius.

Taikomosios dailės paroda vyko rudenį Toronte, kurią surengė Mot. dr-jos Prisikėlimo parapijos skyrius, vadovaujamas pirm. L. Murauskienės. Parodos pagrindiniai eksponatai buvo keramikos ir sidabro išdirbiniai — G. Balsienės, V. Balsienės, G. Krašauskienės, S. Pacevičienės, G. Valiūnienės. Taip pat buvo išstatyti džiovintų gėlių paveikslai — A. Abromaitienės, V. Kralikauskienės; žvakės, audiniai, mezginiai ir t. t.
Nuotraukoje dalis parodos dalyvių ir rengėjų: iš k. G. Balsienė, G. Krašauskienė, A. Abromaitienė, L. Murauskienė, N. Kulpavičienė, G. Valiūnienė, V. Balsienė, S. Pacevičienė.

• Organizacinė veikla

L. K. M. DR-JOS HAMILTONO SKYRIAUS VEIKLA

Skyriui priklauso 64 narės. Šiais metais mirtis paglemžė dvi mielas tautietes, Agotą Kochankienę ir Oną Čeliauskienę.

Kiekvienais metais sušaukiame po keletą visuotinių susirinkimų, iš kurių dviejuose buvo surengtos paskaitos: Seselės Ignės Marijošiūtės ir kun. Vaišnio, S.J. Susirinkimai paprastai būdavo užbaigiami diskusijomis ir vaišėmis.

Kas metai yra ruošiamas blynų balius su visais Užgavėnių valgiais, pagamintais pačių narių. Šie Užgavėnių subuvimai yra patapę Hamiltono kolonijos tradicine švente. Taip pat uoliai prisidedama prie bažnytinių bei tautinių švenčių ir minėjimų parengimo. 1971 metais po parapijos metinių rekolekcijų skyriaus moterys paruošė visai parapijai bendrus pusryčius, kuriuose hamiltoniečiai gausiai dalyvavo; kiekvienais metais švenčiama Marijos šventė. Velykų ir Kalėdų švenčių proga narės papuošia Bažnyčią gyvomis gėlėmis.

Dvi valdybos narės yra specialiai paskirtos ir atlieka joms pavestas ligonių lankymo pareigas. Vienerių metų laikotarpyje jos aplanko apie šimtą ligonių ir senelių apdovanodamos juos mažomis dovanėlėmis ar gėlėmis.

1972 metų rudenį buvo suruošta didelė madų paroda, kuri turėjo didelį pasisekimą ne tik mūsų, bet ir kanadiškosios visuomenės tarpe. Modeliavo skyriaus narės ir jų dukros. Šios parodos nemažas pelnas sutelkė lėšas įvairiems mūsų veiklos reikalams. Dalyvaujama ir tarptautiniuose Kalėdų parengimuose, kurie vyksta YWCA patalpose. Jose pasirodo beveik visos Hamiltono tautinės grupės, kurios paruošia savo kalėdinius patiekalus, tautines parodėles ir atlieka menines programas savo gimtąja kalba. Pirmaisiais metais mūsų parodėlė ir programa buvo parodyta per televiziją, o antraisiais metais mūsų kalėdiniai papročiai ir valgiai buvo plačiai aprašyti Hamiltono angliškoje spaudoje ir paiiliustruoti nuotraukomis.

Skyriaus veikla yra plečiama parapijinėje, socialinėje ir kultūrinėje veikloje.

Šv. Jono Kr. par. K.M. D-jos skyrius pasižymi socialine ir kultūrine veikla. Iškilmingai buvo atšvęsta skyriaus metinė šventė, vadovaujama pirm. R. Sirutienės. Įdomią paskaitą apie moterų dalyvavimą bažnytiniame gyvenime skaitė kun. dr. Pr. Gaida. Programą išpildė Stepo Kairio kanklių ansamblis: Snaigė Valiūnaitė, Liuda Rusinaitė, Raminta Jankaitytė ir Violeta Pilipavičiūtė — atliko įvairius lietuvių liaudies kūrinius. Gausūs svečiai buvo pavaišinti. Taip pat sekmingai praėjo dėvėtų drabužių išpardavimas, kuriuo rūpinosi p.p. Aperavičienė ir Petraitienė; pelnas paskirtas įvairiems šalpos reikalams.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

VIZITAS PAS MALĄ RUBINSTEIN

Kai kosmetikos ir grožio imperatorė Helen Rubinstein mirė 1965 metais, niekas neabejojo kas paveldės jos sostą. Jos dukterėčia Mala jau buvo pasiruošusi kiekvienu metu perimti pareigas.

18 metų Mala atvažiavo iš Krokuvos dirbti savo garsiosios tetos pramonėje, Paryžiuje. Tada ji nė svajot nesvajojo, kad vieną dieną jai teks vadovauti visai didžiulei šeimos kosmetikos pramonei.

"Aš niekad negalvojau sekti savo tetos pėdomis", prisipažįsta Mala. "Aš norėjau būt aktore arba rašytoja. Net kai teta pakvietė mane dirbti į Paryžių, man niekad neatėjo į galvą mintis, kad aš būsiu jos įpėdinė. Paryžiuje aš pradėjau nuo pačių paprasčiausių pareigų. Kartais man tekdavo ir grindis pašluoti".

Po kelių metų ji buvo paskirta Paryžiaus skyriaus vedėja, bet netrukus persikėlė į Niujorką. Rubinstein kosmetika yra pardavinėjama 100 kraštuose ir Malai nuolatos tekdavo keliauti po Europą,Tolimuosius Rytus ir Pietų Ameriką. Ji yra tikras ekspertas kosmetikos gamyboje.

Mala yra šalininkė ilgo ir kieto darbo. Kai ji nekeliauja, jos darbo diena prasiedda 9 val. ryto ir baigiasi 5 arba 5.30 val. vakare. Šalia savo atsakomingo vice-prezidentės darbo, Mala atrado laiko parašyti knygą apie kosmetiką ir grožį. Savo knygoje ji duoda visą eilę patarimų.

"Kiekvienos moters, peržengusios 30 metų slenkstį, veido oda pradeda džiūti ir trauktis. Tad reikia sumažinti muilo naudojimą. Jei naudojat muilą, pasirinkit patį švelniausią, riebų ir po kiekvieno nusiprausimo patepkite veidą kremu. Jei jūsų oda ypatingai sausa — nenaudokite muilo iš viso. Kuo senesnė oda, tuo labiau ji reikalinga riebaus naktinio kremo. Riebiu kremu reikia patepti veidą ir dienos metu ir palikti jį ant veido porai valandų".

Mala buvo paklausta, kaip šiais taupumo laikais gali vidutinių pajamų moteris pasivelyti sau nepigiai kaštuojančią kosmetiką. Mala patarė, kad kiekviena moteris turi rūpestingai pastudijuoti savo odos sudėtį, spalvą ir įsigyti jai reikalingus produktus, bet nepirkti kas pakliuvo arba kas pigiau. Kai ji išmoks efektingai naudot veido grimą, jai nebebus reikalo eksperimentuoti. Kada naudojami visą laiką tie patys produktai, jai nereiks iš karto visko susipirkti, bet tik papildyti išbaigtus produktus.

Į sekantį klausimą, kodėl kaikurios moterys neikad nesensta, kosmetikos ekspertė atsakė, kad jos save tinkamai prižiūri. Jos kreipia dėmesį į savo svorį ir laikyseną. Jos rūpinasi, kad jų oda ir plaukai būtų sveiki. Jos dėvi gerai pasiūtus ir gerai jų figūroms tinkančius drabužius.

Kas gi paskatina moteris pagerinti ir išlaikyti savo išvaizdą? Vyrai? Kitos moterys? — Malos nuomone, jos rūpinasi savo išvaizda savo pačių pasitenkinimui. Tarnyba yra svarbus akstinas. Aktyvios moterys visada atrodo geriausiai. Dirbančios moterys turi visada gerai atrodyti, ryte ar vakare, o ne tik ypatingom progom.

Mirusioji Madame Rubinstein dažnai buvo šiurkšti ir nemaloni, apskaičiuota biznierė ir šykšti. Mala yra daug geresnio išauklėjimo, švelni ir rami. Ji yra labai elegantiška. Žinoma, jos rūbai perkami Gres, Givencky ir Patou salonuose. Bet ji neturi savo tetos godumo brangenybėms. Ji neturi ir vilų, išmėtytų visuose kraštuose, kuriomis garsi buvo jos teta. Mala su vyru gyvena New Yorke, apartamente ir yra nusipirkusi trijų kambarių namą prie jūros, kur ji, atitrūkusi nuo įtempto darbo, gali nekliudoma pailsėti.

PAVASARIUI

Pavasario vėjai atneša stiprią srovę romantiškų, moteriškų apdarų. Jau mes visos pakankamai prisidėvėjome kelnių, sportinių suknelių, švarkų ir turėjome drąsos dėvėti kada norėjom ir kur norėjom. Atrodo, ši fazė jau baigta. Dabar galime galvoti stipriai ir atrodyt gležnai. Keista kombinacija . . .

Medžiagos šiam pavasariui ir vasarai — neutralios ir natūralios, stambiai austos ir lengvos, plaukiančios ir krakmolytos.

1) Natūraliosios: medvilnė, linas ir šilkas, sintetinės medžiagos, austos kaip šantungas, imituojančios šilką ir liną.

2) Romantiškos: lengvesnės, plaukiančios ir moteriškos medžiagos dominuoja šioje kategorijoje — šveicariška medvilnė, satino dryžiai, švelnios beveik perregimos megstos medžiagos, angliško stiliaus medvilnė, mažom gėlelėm ir smulkiu raštu, dažnai ant balto batisto. Bus dėvima daug siuvinėtų medžiagų ir daug mezginių. Balta spalva labai populiari, balta organza, baltas batistas, damaskas ir markizetas. Vakariniams rūbams — krepas, žoržetas ir satinas, papuoštas mezginiais.

3) Sportinės: gabardinas, rauplėta medvilnė (seersucker), megstos medžiagos, sintetinės ir medvilninės.

Spalvos — neutralios ir natūralios, gamtos spalvos. Pastelinės spalvos, kurios buvo madoj pernai pavasarį, šiais metais jau nebedominuoja. Šiam pavasariui — aiškios gražios spalvos: avietinė, vėžių spalva, mėtų, kukurūzų, dangaus mėlynumo, taip pat šviesiai pilka, imbiro, citrinos, neužmirštuolių, plytų, žemės, samanų spalvos.

BRANGI GROŽIO KAINA

Viena iš Toronto populiariųjų modelių išleidžia kasmet po 250 dolerių kosmetikai. Jos nuomone, kosmetika reikalinga jos profesiniam darbui ir 250 dolerių šiam tikslui nėra didelė suma. Ji tik skundžiasi perdėtu produktų supakavimu, perdaug plastikos ir perdaug popierio, už kurį, žinoma, pirkėjos turi sumokėti.

Pagal statistinius duomenis Kanados moterys kas metai išleidžia 200 milijonų dolerių kosmetikai. Kiekvienos virš 18 metų moters metinės išlaidos grožo preparatams 30 dolerių.

Bet ar kiekviena moteris sutiktų mokėti už nevystančią jaunystę ir rožines svajones, jei žinotų, kad pusantro dolerio vertai dėžutei kosmetikos tėra išleidžiama tik 10 centų pačiam produktui, 15 centų įpokavimui ir $1.25 "mistikai". Kosmetikos gamintojai teigia, kad ir žinodamos teisybę, moterys visvien pirktų. Juk vilnoniai apsiaustai yra tiek pat šilti kaip ir šeškų kailiai, bet visdėlto kaikurios moterys perka šeškus. Moteris, kuri moka 5 dolerius už lūpų pieštuką, nebūtų patenkinta 90 centų pieštuku.

Kosmetikos gamintojai bando įtikinti savo pirkėjas, kad penkiolikos dolerių vertės kremo dėžutė yra žymiai pranašesnė už pusantro dolerio produktą dėl jo ypatingų sudedamųjų dalių. Tačiau daugelis kosmetikos gamintojų pripažįsta, kad tos ypatingos sudedamosios dalys sudaro tik mažą dalelę parduodamosios kainos.

Visi kremai yra sudaryti iš alyvos vandeny arba vandens alyvoje emulsijų. Paprastai skystieji kremai (lotion) turi daugiau vandens, o tirštieji daugiau riebalų. Kremo paskirtis yra apsaugoti nuo išgaravimo odoje esančią natūralią drėgmę. Pagal odos ligų specialistus tas procesas nereikalauja jokio įmantraus recepto, net ir Crisco atliktų tą pačią funkciją.

Pati brangausia žaliava kremui rinkoje kaštuoja 30 centų už unciją. Bet štai kas atsitinka, kai kosmetikos gamintojai pradeda dėti visokius egzotiškus priedus: Max Factor prideda į kremą avokado aliejaus ir jau parduoda unciją už 40 centų. Anne-Marie primaišo į tą pačią bazę minkų aliejaus dieniniam kremui ir pakelia vienos uncijos kainą iki $2.97. Edith Serei prideda kaštanų aliejaus ir jos kremas parduodamas po šešis dolerius už unciją. Kremo sudėtis beveik niekad neužrašoma bonkučių etiketėse.

Kai kremų gamintojai, kurių produktai parduodami tarp 46 centų ir 36 dolerių už unciją, buvo paklausti ką jie primaišo į savo kremus, jie visi

atsakė, kad tai jų profesinė paslaptis. Tik pigiausio kremo gamintojas patiekė savo analizę. Jo kremas sudarytas iš glicerino, mineralinio aliejaus, alkoholio, borakso, kvepalų, lanolino, vandens ir konservuojančių chemikalų.

20 dolerių dėžutėje jokiu būdu negali būt 10 dolerių vertės žaliavų. Tokių brangių žaliavų ir viso nėra. Brangios kosmetikos kainos veikia moteris psichologiškai. Pigaus kremo dauguma moterų nepirktų.

Kiekvieno produkto brangiausia sudedamoji dalis yra kvepalai. Jie kaštuoja tarp 8 ir 40 dolerių už svarą (.50 ir $2.50 už unciją). Tačiau kvepalai tesudaro tarp pusės ir penkių procentų viso produkto svorio. Likusi naudojama medžiaga tekaštuoja 30 centų už svarą. Sakysim, jei uncija kremo parduodama už $1.09, jai panaudota žaliava tekaštuoja 10 centų, pudrai, parduodamai už $1.50 už dėžutę, sunaudojama žaliavos už 15 centų. Produktų supakavimas yra daug brangesnis už žaliavas. Įmantrus skoningas supakavimas suviliojа pirkėjas.

Pagal vieną kosmetikos gamintoją iš 2 dolerių, sumokamų už lūpų pieštuką, 40 procentų arba 80 centų uždirba krautuvė, 25 procentai arba 50 centų paskiriama reklamai, gamintojų ir agentų algoms, 20 procentų arba 40 centų — žaliavoms, įpakavimui ir pagaminimui, 15 procentų arba 30 centų — administratyviniėm išlaidom ir pelnui. Patiems produkto gamintojams, atskaičius mokesčius, telieka penki procentai gryno pelno.

Nors pačios pirkėjos dėl augštų kosmetikos kainų nelabai tesiskundžia, dermatologai kosmetinę pramonę aštriai kritikuoja.

"Kosmetikos kainos yra akiplėšiškai augštos", skundžiasi dermatologas, daktaras Carl Wyse. "Aš dažnai prirašau savo pacientėms steroidų kremą, kurio pagaminimas yra gana brangus, nes jis reikalingas klinikinių tyrimų. Visdėlto tokio kremo uncija tekaštuoja tarp 3.50 ir 4 dolerių. Moterys skundžiasi, kad gydomieji steroidų kremai labai brangūs, o čia pat apsisukusios, nė nemirktelėjusios, sumoka už vienos uncijos dėžele Estee Lander veido kremo 10 dolerių!"

Pagal daktarą Wyse, tarp pigiausio ir brangiausio veido kremo yra labai mažas skirtumas.

"Kai jūs sumokat už kremo dėželę 15 dolerių vietoj 4, jūs tegaunat priedo geresnį kvapą ir geriau kontroliuojamos gamybos kremą, bet tie priedai tikrai neverti dešimties dolerių. Jūs mokat tik už žinomą vardą."

Kad ir nebūdami kosmetinės chemijos ekspertais, dermatologai žino pagrindines kosmetikos produktų sudėtines dalis.

Kremai pagrinde sudaryti iš alyvos ir vandens, tik "raukšles naikinantieji" kremai dar turi amino rūgščių, kurios laikinai palygina senstelėjusią odą. Charakteringos žaliavos, naudojamos kremams yra mineralinės alyvos,

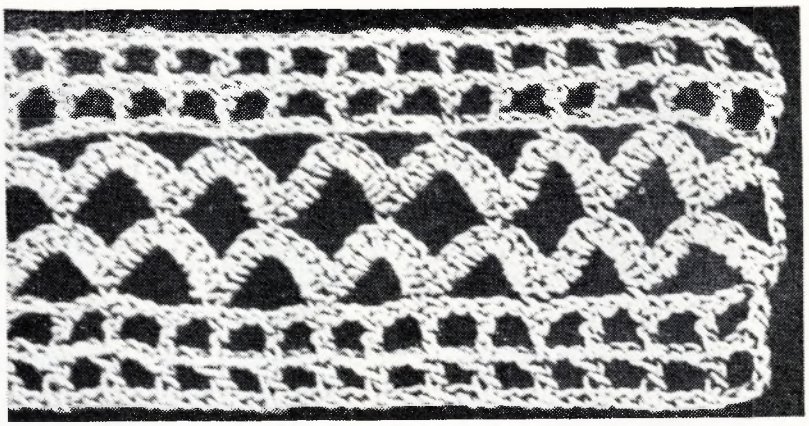

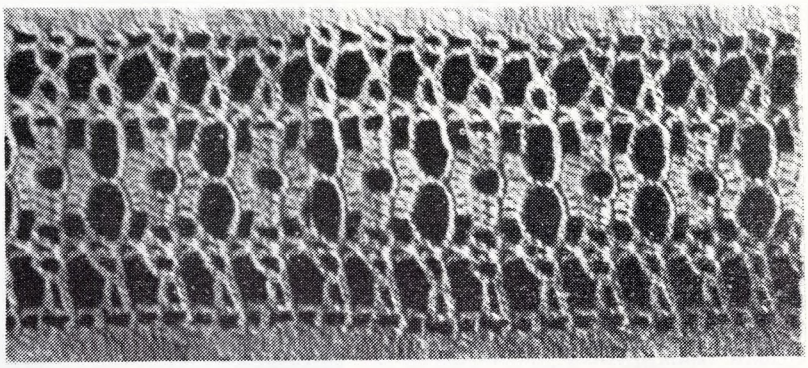

gyvulinės ir augalinės kilmės riebalai, vaškas, spermacetai (gaunami iš sperminių banginių galvų), lanolinas (avių vilnos riebalai) ir glicerinas.

Pudra sudaroma iš itališko talko (magnesium silicate) su trupučiu kreidos ir pigmentų.

Lūpų pieštukai gaminami iš spermacetų, vaško, pigmentų ir ricinos.

Kvepalai yra stipriai koncentruoti gėlių aliejai, užfiksuoti gyvulinių liaukų (musko ožių, banginių ir civet kačių) skysčiu.

Jei visi kremai taip panašūs, kodėl gi jų kainos tokios skirtingos?

Moterys tebetiki, kad jei koks produktas yra dvigubai brangesnis, jis tuo pačiu turi būt ir dvigubai geresnis.

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Ropių kratinys

1 ropė, puodukas grietinės, truputis druskos, krapų, svogūnų laiškų, apie du svarai bulvių.

Ropę nulupti, sutarkuoti stambia tarka, sudėti į dubenėlį, uždengti ir gerai sukratyti. Įpilti grietinės, įberti druskos, supjaustytų svogūnų laiškų, krapų, ir viską sumaišyti. Valgyti su bulvėmis, išvirtomis su lupenomis.

Valgoma pavakariams arba prie mėsos patiekalų.

Žemaitiškos salotos

Svaras raugintų ar šviežių agurkų,
2-3 morkos,
3 virtos bulvės,
2 obuoliai,
pusė puoduko grietinės,
puodukas stambiai tarkuotų sėtinių, šaukštas kmynų, druskos.

Morkas ir obuolius sutarkuoti stambia tarka. Į juos sudėti gabaliukais pjaustytas bulves, agurkus ir sėtinius. Užpilti grietine, įberti pagal skonį druskos ir viską sumaišyti. Ant viršaus užberti kmynais. Vietoje grietinės galima imti majonezo. Be to į salotas galima pridėti 1-2 šaukštus tarkuotų krienų, kad būtų aštresnės.

Duoti prie rūkyto kumpio, šviežių dešrelių ar kitų mėsos patiekalų.

Keptas sūris

¾ svaro žemaitiško sūrio ar saldžios varškės,
3 uncijos sviesto,
1 šaukštas miltų,
šaukštas kmynų, druskos.

Sūrį supjaustyti gabaliukais, pabarstyti druska, apvolioti miltais ir kepti svieste iš abiejų pusių, kol gražiai paruduos. Duoti į stalą užbarsčius kmynų.

Antras būdas

¾ svaro sūrio,
2 kiaušiniai,
2 šaukštai miltų, šaukštas kmynų,
šaukštas vandens,
3 uncijos sviesto, druskos.

Sūrį supjaustyti nestorais gabaliukais. Kiaušinius su miltais bei vandeniu gerai išplakti, įberti kmynų, druskos. Sūrio gabaliukus pamirkyti tešloje ir kepti įkaitintuose riebaluose, kol abi pusės gražiai paruduos.

Vienu ar kitu būdu paruoštą sūrį duoti prie giros, alaus, kavos ar arbatos.

Kaimiškos salotos

½ svaro virtos dešros,
¼ svaro virtos mėsos,
1 agurkas,
puodelis žaliųjų žirnių,
2-3 virtos bulvės,
puodelis virtų pupelių,
puodelis virtų pupų,
2 svogūnai, pipirų, druskos.

Mėsą, dešrą, agurką, bulves supjaustyti smulkiais gabaliukais. Svogūnus supjaustyti griežinėliais. Visus produktus sudėti į dubenį, gerai išmaišyti, užberti pipirais ir druska.

Kadangi ant šių salotų nieko nepilama, kaikurios šeimininkės deda smulkiai supjaustytų rūkytų lašiniukų, kad būtų riebiau.

Salotas valgyti su juoda duona.

Bulvių sūris

2 svarai bulvių,
2 svarai varškės,
3 kiaušinio tryniai,
šaukštas kmynų, druskos.

Išvirtas su lupenomis bulves nulupti ir sumalti mėsai malti mašinėle, sudėti trynius, varškę, įberti druskos, kmynų ir viską gerai išminkyti.

Į virintu vandeniu suvilgytą sūrmaišį sudėti masę ir porai valandų paslėgti. Išėmus iš sūrmaišio, sūrį padėti ant lentelės arba lėkštės ir aštriu drėgnu peiliu supjaustyti vidutinio storio gabaliukais.

Prie bulvių sūrio duoti grietinės ar grietinėlės. Kaip užkandis tinka prie alaus. Kaikas deda sviesto. Augščiau nurodytam produktų kiekiui apie 3 uncijos sviesto.

Jašnikas

4 kiaušiniai,
2 puodukai burokėlių mirkalo,

PUODYNIŲ TURGUS

puodukas grietinės,
3 uncijos sviesto,
2 šaukštai miltų,
pipirų, druskos.

Kiaušinius išvirti kietai, nulupti, perpjauti skersai pusiau ir sudėti į lėkštę galais į viršų. Burokėlių mirkalą užvirinti, į jį supilti mirkale išplaktus miltus, dėti sviestą, grietinę, pipirų, druskos. Viską užvirinti ir karštą, blandų burokėlių mirkalą užpilti ant sudėtų į lėkštę kiaušinių. Mirkalo ant kiaušinių pilti tiek, kad jų viršūnėlės liktų neužpiltos. Gaunasi gražus baltos, rausvos spalvos derinys.

Jašnikas valgomas su juoda duona. Kaikuriose Žemaitijos vietovėse į burokėlių mirkalą pridedama virtų pupų arba žirnių.

Įdaryti svogūnai

8 vidutinio dydžio svogūnai,
2 rūgštūs obuoliai,
1 morga, pipirų, druskos,
cukraus, acto, česnako skiltelė.

Svogūnus nulupti, vidų atsargiai išskobti, padarant kiek galima didesnę duobutę. Išskobtus iš vidaus svogūnus smulkiai sukapoti, obuolius sutarkuoti smulkia tarka, morką — stambia tarka. Viską sumaišyti, įberti druskos, cukraus, maltų pipirų. Paruoštu įdaru prikimšti svogūnus ir užpilti parūgštintu virintu vandeniu. Palaikyti apie 1 valandą. Po to smulkiai sutarkuoti česnaką ir juo apibarstyti svogūnus. Šį patiekalą duoti prie avienos, jautienos ar kiaulienos patiekalų.

Svogūnams įdaryti galima vartoti mėlynuosius svogūnus. Tada gaunamas gražus spalvų derinys.

Rūkyto kumpio suktinukai

2 svarai rūkyto kumpio,
4 svogūnai,
3 agurkai (gali būti švieži ar rauginti,
pusė puoduko grietinės,
6 uncijos sviesto, pipirų,
6 uncijos duonos.

Kumpį plonai supjaustyti delno dydžio gabalėliais ir aptepti sviesto nestoru sluogsniu. Svogūnus smulkiai sukapoti ir užberti ant svieso. Agurkus supjaustyti plonai griežinėliais ir uždėti ant svogūnų viršaus. Taip paruoštus mėsos gabaliukus susukti voleliais, gražiai išdėstyti lėkštėje, užpilti grietine ir apibarstyti smulkiai kapota duona, miltais, pipirais.

Puošti agurkais, sėtiniais, ropėmis.

Patarmasas

3 vidutinio dydžio bulvės,
1 svogūnas,
druskos pagal skonį,
2 puodukai rūgusio pieno,
½ puoduko grietinės,
maltų pipirų.

Rūgusį pieną bei grietinę gerai išplakti, užpilti ant sutrintų bulvių, pridėti smulkiai supjaustyto svogūno, druskos, truputį pipirų ir viską išmaišyti.

Patarmasas valgomas su karštomis bulvėmis, išvirtom su lupenomis. Dažniausiai valgomas pavakariams.

Šventinis šiupinys

Puodukas pupų,
puodukas žirnių,
puodukas pupelių,

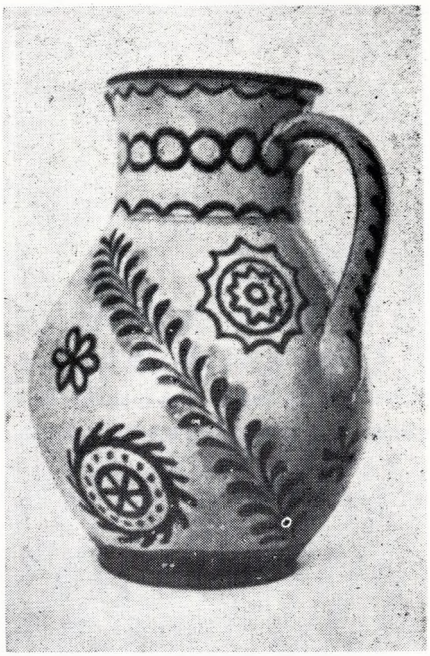

puodukas kruopų,
5-7 bulvės,
2 svarai mėsos,
pipirų, lauro lapelių, druskos.

Pupas, žirnius, pupeles ir kruopas išmirkyti. Į puodą įpilti apie 6 puodukus vandens, sudėti išmirkytas ankštines daržoves bei kruopas, gabalais supjaustytą mėsą ir virti retkarčiais pamaišant. Kiek pavirinus, jeigu trūksta, dapilti vandens ir sudėti gabalais supjaustytas bulves. Baigiant virti, įberti prieskonių bei druskos. Truputį pavirinti. Po to vandenį nusunkti ir šiupinį sukratyti.

Kugelis su varške

4 svarai bulvių, 6 uncijos sviesto, 3 kiaušiniai, puodukas grietinšs, svaras varškės, mėtų, druskos.

Bulves nuskusti, sutarkuoti, per rėtį nusunkti ir užplikyti karštu ištirpintu sviestu. Įmušti 2 kiaušinius, įberti druskos ir viską gerai išmaišyti. Į varškę įmušti kiaušinį, įberti smulkiai supjaustytų mėtų, druskos ir gerai išminkyti.

Į riebalais ištepta skardą dėti ploną sluogsnį bulvių tarkės, sluogsnį paruoštos varškės, ant viršaus — vėl tarkės. Kepti apie 1 val. vidutinio karštumo krosnyje.

Prie šio kugelio duodama grietinė, kastinys, sviestas.

"Bitelės ašaros"

Pavasarį surinktą beržų (arba klevų) sulą supilti į butelius arba statinaitę. Į kiekvieną butelį įdėti po 2-3 razinas, po 2 šaukštelius cukraus, po skiltelę citrinos žievelės. Butelius užkimšti ir laikyti vėsioje vietoje 1-2 mėn. Geriant galima dar įberti cukraus, jeigu nepakankamai saldu.

Skaitytojam pageidaujant lietuviškų valgių, šiuos receptus pateikiame iš — J. Uogінčienės — Žemaičių Valgiai, Vilnius 1972.

• Atsiųsta paminėti

Girių Sargai — Erlėnas, apysakos; 210 psl., kaina $3; išleido k. Pr. Vaseris, 18 Henry St., Kesington, Vic. 3031, Australia.

Paliktos Pėdos — moksleivių metraštis — mokslo metai 1972-1973, Kristijono Donelaičio Aukštesnioji Lituanistinė mokykla, Čikaga; dail. — P. Aleksa, techn. priež. — S. Ramonas, fotografija — V. Noreika ir A. Liepa. 131 psl., turinyje moksleivių kūryba ir piešiniai.

Suvažiavimo Darbai I t. — LKM Akademijos 1933 m. leidinys, perspausdintas foto mechaniniu būdu 1973 m., 600 egz.

Karaliai ir Bulvės — Liudas Dovydėnas; dail. A. Korsakaitė-Sutkuvienė; 212 psl., kaina $4.50, pasakų rinkinys išleistas Lietuvių Knygos Klubo.

Vaikučio džiaugsmas — Grasė Petrėnienė; spalvuota - iliustruota knyga vaikams; 96 pusl.; kaina — 5 dol.; iliustracijas paruošė autorė; spausdino Seleziečių spaustuvė Romoje; knygą išleido P. Petrėnas, Kanadoje, 1973 m.

Tautvila — Juozas Kralikauskas, istorinis romanas; išleido Lietuviškosios Knygos Klubas; 205 psl., kaina $4.50. Dail. A. Korsakaitė-Sutkuvienė. "Tai yra tėviškės ilgesio giesmė ir kartu šio ilgesio išpildymo tragedija". "Jis yra gerai įsiskaitęs į Didž. Lietuvos kronikas ir iš jų paėmęs savo kūriniui ne tik siužetą, bet ir nuotaikos bruožų. Iš kitos pusės jis yra tiek daug gilinęsis į lietuviško žodžio praeitį, kad jam yra atsidengę daugelio jų ne tik senobinė forma, bet ir prasmė". (Leid.).

Pupučio pasauliukas — Ona Mikailaitė; iliustruota, autorės piešiniais, knyga vaikams; 141 pusl.; kaina — 4, 50 dol. Išleido N. P. M. Seserys, adresas: Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260, U. S. A.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas; leidžia — ALB Švietimo Taryba; vyr. redaktorius — Petras Maldeikis; adresas — 7031 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Liet. Kat. Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Žinios. — Adresas. LKMOPS žinios, c/o Mrs. A. Radzivanas. 84—16 110 th St. Richmond Hill, N. Y. 11418.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletenis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Ateitis — Lietuvių Katalikiško Jaunimo žurnalas; redaktorius — kun. J. Staškevičius, 941 Dundas St., W. Toronto, 3, Ont. Canada, administratorius — J. Polikaitis, Ateitis, 7235 S. Sacramento Avenue, Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams $7.00.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 5 dol.

Lietuvių Dienos, mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas lietuvių ir anglų kalbomis. Redaguoja redakcinė kolegija: D. Mackialienė, Pr. Gasparonis ir V. Prižgintas. Anglų k. red. A. Miliukas. Atsk. nr. kaina 90 ct., metinė prenumerata $9. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029.

Šaltinis—tikybinės ir tautinės minties iliustruotas žurnalas; leidžia Šv. Kazimiero S-ga ir T. T. Marijonai; redaktorius — kun. J. Matulis, M.I.C.; adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 1.20 sv. (3 dol.).

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad. Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Pakeliui į Emaus—eilėraščiai, 1974 — **Danguolė Sadūnaitė; dail. ses. O. Mikailaitė;** 94 pusl.; kaina — 2.50 dol. Išleido N. P. M. Seserys, adresas: Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn.06260, U.S.A.

Medicina — Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos žurnalas; **vyr. red. H. Armanas, M.D.**—1934 Wilkens Ave. Baltimore, Maryland, U.S.A. 21223; **adm. J. Vytuvienė, D. D. S.** — 85 — 29 96th, Woodhaven, N. Y. U.S. A. 11421: metinė prenumerata — 10 dol. (3 nr.).

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Valstybinio Kanados archyvo etninis skyrius, neseniai įsteigtas Otavoje, laukia medžiagos ir iš lietuvių organizacijų, institucijų ir pavienių asmenų. Priimama medžiaga, kuriuo nors požiūriu pavaizduojanti lietuvių imigracija, jų įsikūrimą, gyvenimą Kanadoje ir jų įnašą bendrajam kanadiečių gyvenimui. Prie tokios medžiagos priklauso: laiškai, dienoraščiai, filmai, fotografijos, atvirukai, įrekorduotos juostos, afišos, paveikslai, protokolai, dokumentiniai dalykai ir t. t. Turintieji tinkamos medžiagos gali paskambinti įstaigai Toronte: Public Archives Record Centre, 220 Lesmill, tel. 966-6099. Iš ten gaus atitinkama dėžę, kurią reikės grąžinti tai pačiai įstaigai. Mažus dalykus galima siųsti ir paštu į Otavą: National Ethnic Archives, 395 Wellington Street, Ottawa K1A 0N3. Regioninės archyvo įstaigos yra dar Montrealyje, Winnipege, Vankuveryje.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O. F. M.; administratorius — T. S. Rapolas, O.F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Francican Fathers, Kennebunkport Me, U.S.A. 04046.

Nuo devynių iki pirmos — Nijolė Jankutė, knyga vaikams, tinkama lituanistinėm mokyklom; **dail. Nijolė Vedegytė-Palubinskienė;** 144 pusl. tiražas — 1000; išleido Akademinė Skautijos Leidykla, Čikagoje.

* *
*

Mirus A. A. Onai Pabedinskaitei, vietoje gėlių prie karsto, ponia E. Jonūnienė, Toronto, Ont., aukojo "Moters" žurnalui 25 dolerius.

GARBĖS PRENUMERATOS

Balčiūnienė M., Woodhaven, N.Y., Beržinskienė S., Toronto, Ont., Biliūnienė J., Centerville, Mass., Danienė D., Ottawa, Ont., Čaplinskienė O., Darien Ill., Dėdinienė E., Brooklyn, N. Y., Dulskienė A., Oak Lawn, Ill., Griškelienė O., Chicago, Ill., Kriaučeliūnienė S., Highland, Ind., Kubilienė V., Weston, Ont., Masaitienė E., Hawre de Grace, Md., Meškauskienė E., Sioux City, Iowa, Pabilionienė K., Philadelphia, Pa., Paltarokienė S., Cicero, Ill., Kun. J. Pragulbickas, Elizabeth, N. Y., Šadeikienė O., Farmington, Ohio, Seirienė E., Belleville, Ont., Sereičikienė E., Chicago, Ill., Skardienė E., Sault St. Marie, Ont., Šlekienė K., Toronto, Ont..

ŽURNALUI AUKOJO

$14.00 — Gustainienė O., Don Mills, Ont.

$10.00 — Žitkuvienė A., Seattle, Wash.

$6.00 — Šimoliūnienė S., St. Petersburg, Fla.

$5.00 — Dėdinienė E., Brooklyn, N. Y., Rimkuvienė A., Chicago, Ill.

$4.00 — Norkienė M., Toronto, Ont.

$3.00 — Galdikienė M., Putnam, Conn., Nemaniuvienė M., Chicago, Ill., Pabilionienė I., Omaha, Nebr., Skeivienė A., Chicago, Ill.

$2.00 — Bartkuvienė K., Hamilton, Ont., Bridžiuvienė E., Cleveland, Ohio, Gečienė M., Toronto, Ont., Jasienė J., N. London, Conn., Lesevičiūtė B., Chicago, Ill., Motiejūnienė O., Los Angeles, Calif., Rajeckienė Z., Waterford, Con., Raudienė M., Chicago, Ill., Stravinskienė B., Chicago, Ill. Tarutienė P. B., Willowick, Ohio, Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Žengulienė L., Chicago, Ill.

$1.00 — Beleškienė B., Chicago, Ill., Černiuvienė F., Chicago, Ill., Juozapavičienė B., Chicago, Ill., Kašiūbienė A., Cicero, Ill., Kingurienė O., Gulfport, Fla., Milerienė S., Hamilton, Ont., Nagevičienė V., Willoughby, Ohio., Ruslienė J., Toronto, Ont., Salučkienė M., Rockford, Ill., Sekmokienė I., Chicago, Ill., Vičiulienė S., Baltimore, Md., Žemaitienė M., Toronto, Ont.